

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології і педагогіки
Кафедра педагогіки початкової, інклюзивної та вищої
освіти

Навчально-методичний посібник
з підготовки до семінарських та лабораторних занять
«ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ
ШКОЛІ»

Для здобувачів вищої освіти за спеціальністю
011 «Освітні, педагогічні науки»
та 013 «Початкова освіта»

Рівне – 2021

УДК 378: 005.591.6(072)

I - 66

Навчально-методичний посібник з підготовки до практичних та лабораторних занять «Інноваційні освітні технології у вищій школі» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» та 013 «Початкова освіта» / Сойчук Р.Л., Колупасва Т.Є., Міщенья О.М. Рівне: РДГУ, 2021 р. 78 с.

Укладачі:

Сойчук Р.Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти, Рівненський державний гуманітарний університет.

Колупасва Т.Є., кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти, Рівненський державний гуманітарний університет.

Міщенья О.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти, Рівненський державний гуманітарний університет.

Рецензенти:

Пантюк М.П., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.

Безкоровайна О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри методики викладання іноземних мов факультету іноземної філології, Рівненський державний гуманітарний університет

Рекомендовано на засіданні кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти, протокол № 2 від «16» жовтня 2020р.

Рекомендовано на засіданні навчально-методичної ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол №1 від «17» лютого 2021 р.

РДГУ, 2021

ПЕРЕДМОВА

Інтеграція України в європейський освітній простір та реформування вищої освіти передбачає розробку і впровадження сучасних освітніх систем і технологій в сучасну практику вищої школи. Ефективна реалізація технологічного підходу є одним із найважливіших критеріїв, за яким визначається конкурентоспроможність та престиж закладу вищої освіти, адже освітні технології забезпечують системність, цілеспрямованість, результативність та ефективність його діяльності. Ефективне використання сучасних технологій в освітньому процесі вищої школи сприяє розвитку мотивації у здобувачів вищої освіти до усвідомленого навчання та підкреслюється зв'язок навчального матеріалу з життям.

Важливість та різноманітність основних функцій освітніх технологій пояснюється варіативністю їх структури, компонентами якої є новітні засоби освітнього процесу, зокрема інформаційно-комунікаційні, а також інтерактивні методи та дистанційні форми організації навчання тощо. Сьогодні вони набули широкої популярності в країнах Європейського Союзу та все більше втілюються в освітній системі України. Ефективність та доцільність використання технологічного підходу в освітньому процесі вищої школи сьогодні є очевидно. Проте викладачі часто відчують труднощі в його реалізації, що зумовлено декількома причинами. По-перше, у педагогічній науці немає єдиної думки щодо трактування термінів «метод», «методика», «прийом», «освітня технологія», «педагогічна технологія», що призвело до неоднозначного розуміння педагогами суті технологічного підходу. По-друге, залишаються не вирішеними суперечності в обґрунтуванні критеріїв освітніх технологій.

Досвід використання інноваційних технологій у сучасній вищій школі переконує в тому, що якість освітнього процесу залежить передусім від професійної майстерності педагога та здібностей здобувачів вищої освіти і значно поліпшується від впровадження сучасних освітніх технологій. Проте вони є тільки орієнтиром у діяльності педагога, сприяють ефективності та удосконаленню педагогічної діяльності.

Зауважимо, що розроблені освітні технології недостатньо спрямовані на формування в особистості вмінь вирішувати

професійні і життєві проблеми, досягати успіху в професійній діяльності та недостатньо відповідають нахилам і потребам особистості.

Вивчаючи курс «Освітні технології у вищій школі» необхідно керуватися системним підходом, який розглядає педагогічну технологію як відкриту, гнучку і динамічну структуру взаємодіючих елементів: цілей, змісту освіти, методів і організаційних форм роботи з виходом на реальний результат — підготовки високоосвіченої компетентної особистості майбутнього педагога. Отже, значення курсу «Освітні технології у вищій школі» полягає в розробці і втіленні педагогічних технологій для навчальної моделі, яка розглядає особистісно-творче навчання як безперервний творчий пошук і розвивальну взаємодію у новому соціокультурному просторі.

У даному методичному посібнику запропоновано творчим педагогам допомогти подолати труднощі у використанні технологічного підходу: у використанні інформаційних можливостей з підготовки до практичних та лабораторних занять; вирішити термінологічні суперечності; диференціювати терміни «освітні технології», «педагогічні технології», «навчальні технології» та «технологія»; визначити критерії, структуру та класифікацію освітніх технологій; охарактеризувати найбільш поширені сучасні технології, які реалізуються в закладах вищої освіти України. Це свого роду спроба обміну досвідом між викладачами й здобувачами вищої освіти під час підготовки та проведення практичних та лабораторних занять.

Ми запрошуємо до співпраці здобувачів вищої освіти, викладачів, усіх зацікавлених читачів і з вдячністю сподіваємося на їх відгуки та рекомендації.

Ефективною формою організації навчання у вищій школі є практичні заняття, які є логічним продовженням лекційного курсу.

Практичне заняття – вид заняття який передбачає самостійне опрацювання студентами окремих тем і проблем відповідно до змісту навчальної дисципліни та обговорення результатів цього вивчення, представлених у вигляді тез, повідомлень, доповідей, рефератів тощо.

Практичні заняття спрямовані на вирішення таких дидактичних цілей:

- оптимально поєднувати лекційні заняття із систематичною самостійною навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів, їх теоретичну підготовку з практичною;

- розвивати уміння, навички розумової праці, творчого мислення, уміння використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;

- формувати у здобувачів інтерес до науково-дослідної роботи і залучення їх до нових досліджень, які здійснює кафедра;

- забезпечувати системне повторення, поглиблення і закріплення знань здобувачів за кожною вивченою темою;

- формувати уміння і навички здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності;

- здійснювати діагностику і контроль знань здобувачів з окремих розділів і тем програми, формувати уміння і навички виконання різних видів майбутньої професійної діяльності.

Практичні заняття виконують такі основні функції:

- навчальну (поглиблення, конкретизація, систематизація знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);

- розвивальну (розвиток логічного мислення здобувачів, набуття ними уміння працювати з різною літературою, формування умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);

- виховну (виховання відповідальності, працездатності, виховання культури спілкування і мислення, прищеплення інтересу до вивчення навчальної дисципліни та до фаху, формування потреби раціоналізації навчально-пізнавальної діяльності та організації дозвілля);

- діагностично-корекційну та контролюючу (контроль за якістю засвоєння здобувачами навчального матеріалу, виявлення прогалин у його засвоєнні та їх подолання).

Визначаючи методичну концепцію організації і проведення практичних занять ми виходимо з того, що:

- практичні заняття повинні відповідати загальнодидактичним вимогам (науковості, доступності, єдності форм і змісту, забезпечення здорового зв'язку, проблемності тощо);

- при виборі методики проведення практичного заняття слід враховувати особливості, зумовлені логікою викладання даної дисципліни та психолого-педагогічних особливостей групи;

- необхідно забезпечувати високий рівень мотивації навчальної діяльності здобувачів (вивчення теми слід розпочинати із з'ясування її значення для засвоєння даної чи інших дисциплін, у майбутній професійній діяльності тощо);

- необхідно дотримуватися принципу професійної спрямованості навчання у вищій школі та здійснювати рівнорівневі міжпредметні зв'язки з іншими дисциплінами, практичним навчанням, що забезпечує формування єдиної системи знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти;

- важливим завданням є формування професійної культури і мислення, здатності до самоосвіти;

- у процесі проведення практичного заняття необхідно забезпечувати органічну єдність теоретичного і дослідно-експериментального пізнання;

- практичні заняття мають гармонійно поєднуватися з лекційними заняттями та самостійною роботою здобувачів.

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача проводить природничі або імітаційні експерименти чи досліди з метою підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень.

Основними завданнями лабораторних занять є: поглиблення та уточнення знань, здобутих на лекціях і в процесі самостійної роботи; формування інтелектуальних умінь і навичок планування, аналізу та узагальнення; опанування техніки; нагромадження

первинного досвіду організації виробництва та оволодіння технікою управління ним тощо.

Лабораторні заняття не лише закріплюють теоретичні знання, а й дають змогу здобувачеві глибоко вивчати механізм застосування цих знань, оволодівати важливим для фахівця умінням інтелектуального проникнення у ті природно-технічні або виробничі процеси, які досліджують на лабораторному занятті. Під впливом цієї форми занять у здобувачів часто виникають нові ідеї наукового і технічного характеру, які використовуються у курсових, кваліфікаційних, дипломних роботах. Лабораторні заняття значною мірою забезпечують відпрацювання вмінь і навичок прийняття практичних рішень у реальних умовах виробництва.

Під час виконання лабораторних робіт відбувається формування відповідних умінь і навичок роботи, формування окремих практичних умінь і навичок, необхідних фахівцю у сфері педагогічної діяльності.

Успіх проведення лабораторного заняття залежить від його підготовки, яка охоплює: глибоке вивчення здобувачами вищої освіти теоретичного матеріалу; підготовку необхідної навчально-матеріальної бази і документації (інструкцій, методичних розробок тощо); підготовку викладача і здобувача.

Підготовку до лабораторного заняття здійснюють у кілька етапів: попередня підготовка, початок роботи, її виконання, складання звіту і оцінювання роботи викладачем.

Успіх лабораторного заняття у вищій школі залежить не тільки від матеріального його забезпечення, а й від організування та методики його проведення.

Мета роботи формулюється лаконічно, коротко, але достатньо повно відображає основний її смисл. Передбачається, що мети роботи буде досягнуто тоді, коли здобувачі вивчать теорію, методику експерименту, навчаться спостерігати явища, зробіть необхідні висновки.

Короткий теоретичний вступ повинен містити відомості, необхідні для виконання роботи. При цьому можна посилатись і на курс лекцій. Вивчивши теоретичний вступ, здобувач має одержати достатній обсяг інформації для виконання завдань, навіть якщо в лекційному курсі ці питання не висвітлено. У вступі здобувачі ознайомлюються з завданнями.

Отже, проведення заняття передбачає такі етапи:

- попередній контроль підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи;

- виконання конкретних завдань відповідно до запропонованої тематики: -

- оформлення індивідуального звіту;

- оцінювання викладачем результатів роботи здобувачів.

У практиці закладів вищої освіти сформувалося кілька методів проведення лабораторних робіт: фронтальний метод, проведення робіт циклами і метод практикуму. Вибір методу залежить від навчально-матеріальної бази і завдань курсу в усій системі підготовки фахівців.

Під час фронтальної лабораторної роботи усі здобувачі разом або кожен зокрема чи по кілька виконують одночасно одну й ту саму роботу. Відбувається це в процесі вивчення певної теми. Практикуми проводять після вивчення великих розділів курсу наприкінці семестру. Вони мають переважно повторювальний і узагальнювальний характер і розраховані на більшу самостійність здобувачів, ніж фронтальні роботи.

Лабораторні роботи здобувачі вищої освіти можуть виконувати індивідуально або колективно. Найчастіше вдаються до бригадної форми, за якої здобувачі допомагають один одному, їм легше й зручніше вести спостереження.

З метою якісного виконання завдань викладачі перевіряють готовність здобувачів. Це відбувається у формі бесіди зі здобувачами, у процесі якої виявляють знання теоретичного матеріалу з теми роботи і перебігу виконання. У такий спосіб виявляють рівень теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти, практичні навички, вміння застосовувати знання для розв'язування практичних завдань.

Завершується лабораторна робота оформленням звіту та його захистом перед групою. Підсумкові оцінки виставляють в журналі і враховують при виставленні семестрової підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Тема 1. Теоретичні аспекти освітніх технологій (2 год.)

Мета: засвоєння цілісної системи теоретичних знань про сучасні освітні технологічні процеси у вищій школі та озброїти студентів знаннями про зміст і сутність сучасних інноваційних освітніх технологій.

Завдання: сформувати вміння розв'язувати дидактичні проблеми освітнього процесу за допомогою сучасних інноваційних технологій, аналізувати і прогнозувати ефективність застосовуваних технологій навчання, формувати почуття відповідальності за їх результати; розвивати потреби творчості, педагогічної культури і нового стилю педагогічного мислення; актуалізація навчальної мотивації, запровадження системи вільного пошуку власних технологій.

План:

1. Технологічний підхід до процесу навчання.
2. Основні поняття освітньої технології та взаємозв'язки між ними.
3. Критерії та структура освітніх технологій
4. Особистісно орієнтована освіта і технології.
5. Гуманістична спрямованість освітніх технологій. Педагогіка співробітництва.
6. Класифікації освітніх технологій
7. Процес функціонування нових педагогічних технологій.
8. Перспективи та проблеми впровадження нових педагогічних технологій у ЗВО.

Запитання для обговорення

1. Яке із запропонованих у посібниках визначень освітньої (педагогічної) технології, на Вашу думку, найповніше розкриває суть поняття?
2. Чи доцільно розмежовувати поняття «методика» і «технологія»?
3. Чи погоджуєтеся з поглядами вчених, які стверджують, що вперше практика технологізації освіти виникла у Стародавньому світі
4. За якою ознакою, на Вашу думку, найдоцільніше створювати класифікацію освітніх технологій?

5. Поясніть поняття «технологічність в освіті».
6. Чи існує зв'язок між технологією і майстерністю педагога?
7. Визначте спільне і відмінне у поняттях «педагогічна система», «методика», «педагогічна технологія».
8. Як Ви бачите процес технологізації освітнього процесу у вищій школі.
9. Які, на Вашу думку, негативні та позитивні впливи мають технологічні засоби навчання?
12. Чи може бути притаманний алгоритмічний характер творчому процесу? Відповідь аргументуйте.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичний матеріал згідно плану.
2. Зобразить на рисунку структуру освітньої технології.
3. Підготувати дослідження на тему «Історичний розвиток технологічного підходу в педагогічній теорії та практиці».
4. Підготувати презентацію з теми.

Список використаних джерел:

1. Буркова Л. Технології в освіті / Рідна школа. 2001. № 2. С. 18–19.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник 3-тє видання, виправлене Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
3. Нісімчук А. Сучасні педагогічні технології: навч. посібник. Київ, 2000. 124 с.
4. Прокопів Л.М. Інноваційні освітні технології : навчально-методичний посібник. -Івано–Франківськ, 2020. 172 с.
5. Підласий І. Практична педагогіка або три технології: інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. К., 2004. С. 64 – 74.
6. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології [електронний ресурс]: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2000/7-1-4.pdf>
7. Тлумачний словник сучасної української мови : / [уклад. І.М. Забіяка]. К.: Арій, 2007. С. 445.
8. Чепіль М. Педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2012. 224с.
9. Янкович О. І. Освітні технології в історії вищої педагогічної освіти України (1957–2008) : монографія. Тернопіль : Підручники та посібники, 2008. 182 с.

10. Янкович О.І. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. 212 с.

Тема 2. Навчальні технології (2 год.)

Мета: засвоєння цілісної системи теоретичних знань про сучасні освітні технологічні процеси у вищій школі та озброїти студентів знаннями про зміст і сутність сучасних інноваційних освітніх технологій.

Завдання: сформувати вміння розв'язувати дидактичні проблеми освітнього процесу за допомогою сучасних інноваційних технологій, аналізувати і прогнозувати ефективність застосовуваних технологій навчання, формувати почуття відповідальності за їх результати; розвивати потреби творчості, педагогічної культури і нового стилю педагогічного мислення; актуалізація навчальної мотивації, запровадження системи вільного пошуку власних технологій.

План:

1. Сучасні навчальні технології
 - 1.1. Інтерактивні технології
 - 1.2. Ігрові технології
 - 1.3. Проектна технологія
 - 1.4. Технологія проблемного навчання
 - 1.5. Технології формування творчої особистості
 - 1.6. Технологія вітагенної освіти
 - 1.7. Технологія розвитку критичного мислення

Запитання для обговорення

1. Як інтерактивне навчання впливає на індивідуальний розвиток творчої особистості?
2. У чому полягають специфіка й труднощі реалізації інтерактивного навчання?
3. Чи може бути притаманний алгоритмічний характер творчому процесу? Відповідь аргументуйте.

4. Яких негативних чинників треба уникати, реалізуючи в навчальному закладі технологію розвитку критичного мислення?

5. Як допомогти студентів розвинути творчі якості? Чи достатньо лише впровадити навчальні технології розвитку творчої особистості?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичний матеріал згідно плану.
2. Підготувати таблицю «Етапи реалізації педагогічних технологій у ЗВО».
3. Підготувати презентацію з теми.

Література:

1. Буркова Л. Технології в освіті / Рідна школа. 2001. № 2. С. 18–19.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник 3-тє видання, виправлене Київ: Академвидав, 2015 304 с.
3. Нісімчук А. Сучасні педагогічні технології: навч. посібник. Київ, 2000. 124 с.
4. Прокопів Л.М. Інноваційні освітні технології : навчально-методичний посібник. -Івано–Франківськ, 2020. 172 с.
5. Підласий І. Практична педагогіка або три технології: інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. К., 2004. 220 с.
6. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології [електронний ресурс]: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2000/7-1-4.pdf>
7. Глумачний словник сучасної української мови : / [уклад. І.М. Забіяка]. К.: Арій, 2007. С. 445.
8. Чепіль М. Педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2012. 224 с.
9. Янкович О. І. Освітні технології в історії вищої педагогічної освіти України (1957–2008) : монографія. Тернопіль : Підручники та посібники, 2008. 180 с.
10. Янкович О.І. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. 212 с.

Тема 3. Інновації як засіб активізації навчання у ЗВО (2 год.)

Мета: засвоєння цілісної системи теоретичних знань про сучасні освітні технологічні процеси у вищій школі та озброїти студентів знаннями про зміст і сутність сучасних інноваційних освітніх технологій.

Завдання: сформувати вміння розв'язувати дидактичні проблеми освітнього процесу за допомогою сучасних інноваційних технологій, аналізувати і прогнозувати ефективність застосовуваних технологій навчання, формувати почуття відповідальності за їх результати; розвивати потреби творчості, педагогічної культури і нового стилю педагогічного мислення; актуалізація навчальної мотивації, запровадження системи вільного пошуку власних технологій; актуалізація навчальної мотивації, запровадження системи вільного пошуку власних технологій; самопізнання з метою виявлення педагогічних якостей, що потребують удосконалення і розвитку; творчий розвиток особистості майбутнього викладача, індивідуалізація процесу навчання у закладі вищої освіти; розвиток інтелектуального потенціалу майбутнього викладача, зорієнтованого на креативний рівень опанування матеріалом, спроможного до постійної самоосвіти та самодосконалення.

План:

1. Проблеми та перспективи втілення освітньої технології у ЗВО.
2. Предметно орієнтовані технології.
3. Партнерські технологія (технологія співпраці).
4. Організація проблемного навчання.
5. Види інтенсивних технологій.
6. Особливості застосування кейс методу при підготовці студентів до інноваційної діяльності.
7. Портфоліо як навчальна технологія і метод діагностики.

Запитання для обговорення:

1. Яку нову систему освіти вимагає сучасний розвиток суспільства?

2. Назвіть нові підходи в організації навчання і виховання студентів у нових освітніх умовах.

3. Визначте проблеми впровадження особистісно-орієнтованих технологій у вищій школі.

4. Виділити чотири основних варіанти особистісно-орієнтованих педагогічних технологій.

5. Назвіть показники особистісно-орієнтованих технологій викладання у вищій школі.

6. Що передбачає технологія співробітництва?

7. Що таке проблемна ситуація та проблемні завдання в навчанні?

8. Яких умов слід дотримуватися під час створення проблемних ситуацій?

9. Які причини популярності кейс-стаді?

10. Назвіть варіанти застосування методу кейсів.

11. Назвіть моделі ситуаційного навчання.

12. Чому портфоліо вважають водночас технологією навчання та методом педагогічної діагностики?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичний матеріал згідно плану.

2. Складіть 4-5 завдань для опрацювання кейс-методу.

3. Складіть схему розв'язку двох вправ ситуаційного навчання.

4. Укладіть власне портфоліо.

Література:

1. Вища освіта України: Інформаційно-аналітичні матеріали до засідання колегії Міністерства освіти і науки. К., 2018. 211 с.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 3-тє видання, виправлене, 2015. 304 с.

3. Закон України «Про вищу освіту» [електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

4. Педагогічні технології: теорія та практика. Полтава, 2014. 222 с.

5. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології [електронний ресурс]: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2000/7-1-4.pdf>

6. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МППК ПУЕТ–Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.

7. Туркот Т. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. - К.: Кондор, 2011. - 628 с./електронний ресурс/
www.libr.dp.ua/sitelibr/?idm=1&idp=23&ida=606

8. Чепіль М. ДудникН. Педагогічні технології: навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2012. 224 с.

9. В. Шпак На сучасному етапі розвитку вищої школи / *Гуманізація навчально-виховного процесу* Випуск LV. Частина II Слов'янськ – 2011 /електронний ресурс/
intellectinvest.org.ua/content/userfiles/files/gnvp/GNVP_55-2.pdf

Тема 4. Технології дослідницького (евристичного) навчання у вищій школі . Метод проєктів у вищій школі (2 год.)

Мета: засвоєння цілісної системи теоретичних знань про сучасні освітні технологічні процеси у вищій школі та озброїти студентів знаннями про зміст і сутність сучасних інноваційних освітніх технологій.

Завдання: сформувати вміння розв'язувати дидактичні проблеми освітнього процесу за допомогою сучасних інноваційних технологій, аналізувати і прогнозувати ефективність застосовуваних технологій навчання, формувати почуття відповідальності за їх результати; розвивати потреби творчості, педагогічної культури і нового стилю педагогічного мислення; актуалізація навчальної мотивації, запровадження системи вільного пошуку власних технологій; актуалізація навчальної мотивації, запровадження системи вільного пошуку власних технологій; творчий розвиток особистості майбутнього викладача, індивідуалізація процесу навчання у закладі вищої освіти; розвиток інтелектуального потенціалу майбутнього викладача, зорієнтованого на креативний рівень опанування матеріалом, спроможного до постійної самоосвіти та самодосконалення.

План:

1. Критична (екстремальна) ситуація як навчальна модель.
2. Технологія повного засвоєння.

3. Технології дослідницького (евристичного) навчання у вищій школі.
4. Сутність методу проєктів. Різновиди навчальних проєктів.
5. Організаційні передумови освітніх проєктів.
6. Методика проведення проєкту зі студентами.

Запитання для обговорення:

1. Чи можна творчим завданням подолати екстремальні ситуації.
2. Як ви розумієте сутність технології повного засвоєння?
3. Що передбачає технології дослідницького (евристичного) навчання у вищій школі?
4. Охарактеризуйте основні принципи, зміст та засоби дослідницького (евристичного) навчання.
5. Як застосовується дослідницька «модель трьох запитань»?
6. Назвіть загальну послідовність кроків реалізації моделі експериментального дослідження?
7. Назвіть форми і методи евристичного навчання
8. Визначте переваги і перспективи дослідницького навчання.
9. Що таке педагогічне проєктування? Назвіть його етапи.
10. Назвіть різновиди навчальних проєктів.
11. Охарактеризуйте етапи реалізації проєктів.
12. Назвіть параметри зовнішньої оцінки проєкту.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичний матеріал згідно плану.
2. Охарактеризуйте критичну (екстремальна) ситуацію як навчальну модель.
3. Визначте основні відмінності дослідницького навчання від традиційного.
4. Визначте переваги і перспективи дослідницького (евристичного) навчання .

Література:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи: модульне навчання: курс лекцій. К. : УСДО, 1993. 220 с.
2. Бебик В. Кейс-метод не панацея, но ... Персонал. 1998. № 6. С.100.

4. Колесова І. В. Застосування кейс-технології у викладанні фінансових дисциплін. Фінанси України. 2001. № 3. С. 142–146.

Тема 5. Інформаційні технології навчання та ігрові технології навчання у вищій школі (2 год.)

Мета: засвоєння цілісної системи теоретичних знань про сучасні освітні технологічні процеси у вищій школі та озброїти студентів знаннями про зміст і сутність сучасних інноваційних освітніх технологій.

Завдання: сформувати вміння розв'язувати дидактичні проблеми освітнього процесу за допомогою сучасних інноваційних технологій, аналізувати і прогнозувати ефективність застосовуваних технологій навчання, формувати почуття відповідальності за їх результати; розвивати потреби творчості, педагогічної культури і нового стилю педагогічного мислення; актуалізація навчальної мотивації, запровадження системи вільного пошуку власних технологій; актуалізація навчальної мотивації, запровадження системи вільного пошуку власних технологій; творчий розвиток особистості майбутнього викладача, індивідуалізація процесу навчання у закладі вищої освіти; розвиток інтелектуального потенціалу майбутнього викладача, зорієнтованого на креативний рівень опанування матеріалом, спроможного до постійної самоосвіти та самодосконалення.

План:

1. Загальна характеристика інформаційних технологій навчання.
2. Комп'ютеризація і розвиток креативності студента.
3. Дидактичні можливості інформаційних технологій.
4. Методика проведення дидактичних ігор у контексті педагогічних інновацій.
5. Методика застосування ігрових технологій навчання у вищій школі.
6. Соціально-психологічний тренінг як технологія навчання
7. Варіанти технологій навчання у співробітництві

Запитання для обговорення:

1. Яку мету має застосування комп'ютерної технології навчання?
2. На Вашу думку, телеконференції сприяють ефективному навчанню студентів у сучасних умовах?
3. Які переваги та недоліки реалізації інформаційно-комунікаційних технологій у закладах початкової освіти?
4. Які форми й методи формування інформаційної компетентності, медіаграмотності є ефективними?
5. Чи важливо та зручно застосовувати електронні підручники студентам?
6. Які на Вашу думку, комп'ютерні програми сприяють творчому розвитку майбутніх педагогів?
7. Під час використання студентами простих систем організації гіпермедіа/мультимедіа для створення бази даних, чи відображають їх власне мислення.
8. Назвіть дидактичні можливості інформаційних технологій.
9. Назвіть етапи проведення організаційно-діяльнісних ігор у вищій школі.
10. Які ігрові технології сприяють розвитку критичного мислення та розвитку інтелектуальних здібностей?

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати теоретичний матеріал згідно плану.
2. Підготуйте презентації за обраною тематикою.
3. Запишіть відеоролик елементу заняття.

Література:

1. Келси Д. Участь у комп'ютеров. Англія. 1991. № 1 (117). С. 32–39.
2. Курс «Конструирование и технология» в национальной учебной программе Великобритании. Концепция LEGO DACTA // *Информатика и образование*. 1996. № 3. С. 140–150.
3. Крейнан Дж. Интернет: энциклопедия /Крейнан Дж., Хебрейкен Дж.; пер. с англ. С.Пб.: Питер,2000. 555с.
4. Педагогічні технології: теорія та практика. Полтава, 2014. С. 33 – 47.

5. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології [електронний ресурс]: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2000/7-1-4.pdf>
6. Стрельников В.Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с.
7. Туркот Т. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. - К.: Кондор, 2011. - 628 с. / [електронний ресурс] www.lib.dp.ua/sitelibr/?idm=1&idp=23&ida=606
8. Carol A. Twigg. Navigating the Transition. // *Educom Review*. November/December, 1994. P. 16–24.
9. Carol A. Twigg. The Changing Definition of Learning. // *Educom Review*. July/August 1994. P. 18–27.
10. Education & Technology. Reflections on Computing in Classrooms / Ed. by Charles Fisher, David C. Dwyer, Keith Yocam. San Francisco, 1996. P. 3–27.
11. Gerald L. Gutek. Education and Schooling in America, 3-rd edition. USA, 1992. P. 25–26.
12. Gilbert Alan D. The Virtual and the Real in the Idea of a University // Proceedings of «The Virtual University?» Symposium – The University of Melbourne, 1996. P. 16–34.
13. Guy R. Lefrancois. Psychology For Teaching. – 7-th edition. – USA, 1991. P. 25–28.
14. Phillip C. Schlechty. Schools for the 21-st Century. – San Francisco, 1990. P. 14–24.
15. Research on Cooperative Learning: an international perspective / Robert E. Slavin, *Scandinavian Journal of Educational Research*. Vol. 33. 1989. № 4. P. 3–12.
16. Robert L. Hohn. Classroom Learning and Teaching. Longman, 1994. P. 7–16.
17. Structuring Cooperative Learning: Lesson Plans for Teachers / Roger T. Johnson, David W. Johnson and Edythe Johnson Holubec. Interaction Book Company, 1987. P. 12–28.

Лабораторні заняття

Лабораторне заняття № 1, 2. Розробка та впровадження ігрових технологій у освітній процес вищої школи

План:

1. Гра «Трикутник Волта Діснея»
2. Таксономія Бенджаміна Блума
3. Формат TED
4. Квести
5. Інформаційні промови
6. Психологічні ігри

1. Гра «Трикутник Волта Діснея»

Метод Уолта Діснея: реалістична креативна техніка

(гра адаптована для здобувачів вищої освіти з курсу «Бери і роби» онлайн платформи Edera за підтримки Міністерства освіти і науки України. Режим доступу - <https://courses.edera.com/login?next=/dashboard>)

Нова креативна техніка для боротьби з нестачею ідей - метод Уолта Діснея допоможе вам забути звичні способи мислення, щоб знайти нові рішення. Все, що вам потрібно, це невелика команда з гострим розумом і багату уявою.

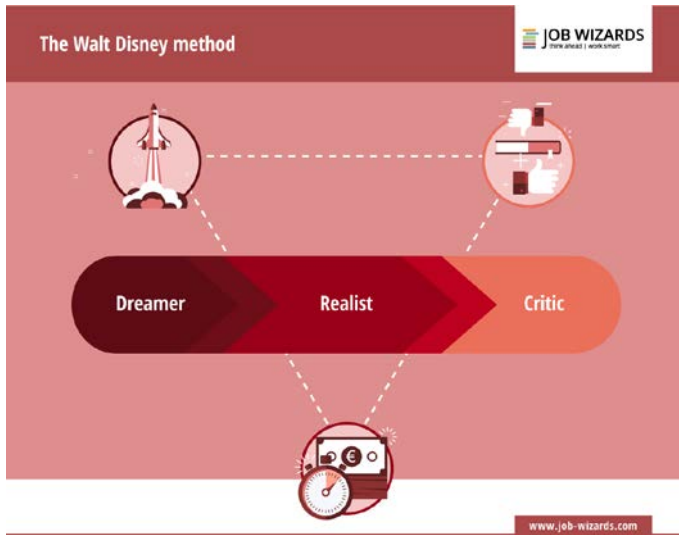
Метод Уолта Діснея: підхід Уолт Дісней – творець Міккі Мауса та Duckburg. Його успіх беззаперечний, як і причина: Уолт Дісней був не просто мрійником з кількома гарними ідеями. Дісней був реалістом і найбільшим критиком своїх ідей. Це принесло його творінням глобальний успіх.

У 1990-х роках автор і тренер Роберт Б. Ділтс розробив креативну техніку: метод Уолта Діснея. Він допомагає невеликій групі з чотирьох-шести осіб розробити нові ідеї та рішення. Основою для цього є три ролі, які Уолт Дісней використовував під час свого творчого процесу.

У ролі **Мрійника** він міг по-справжньому виразити себе, і його творчому польоту не було меж. На наступному етапі він ставав **Реалістом** і ретельно вивчав свої ідеї, щоб з'ясувати, чи реальні вони. Нарешті, Дісней приміряв роль **Критика**. Чи є у

реалістичних ідей сенс? Чи дійсно вони потрібні мені? Так Дісней міг розглянути свої ідеї з різних точок зору.

Метод Уолта Діснея допомагає учасникам приміряти на себе саме ці три ролі. Таким чином, підхід породжує творчу свободу, встановлює чітку шкалу оцінки і в результаті приводить до ідей, які можна реалізувати.

Методика застосування методу Уолта Діснея

У кожної з трьох ролей є своя фаза тривалістю близько 30 хвилин. Важливо, щоб усі учасники грали однакову роль на кожному етапі. Це допоможе змінити середовище на початку кожної фази і полегшить адаптацію до нової ролі.

На *першому етапі* важлива тільки ідея: ніяких рамок і обмежень, повний політ фантазії мрійників. Важливо пам'ятати, що на даному етапі кожна ідея є гарною. Команда може або відкрито висловлювати свої ідеї в процесі обговорення, або кожен може спочатку обміркувати ідеї самостійно, а потім обмінятися думками з іншими.

На *другому етапі* ідеї проходять перевірку. У хід вступають реалісти: що нам потрібно для реалізації цієї ідеї? Чи є в ній недоліки? І чи дійсно її можна втілити в життя?

Такі питання допомагають відфільтрувати початкові ідеї та розвинути перспективні.

мрійник	реаліст	критик
мрійник	реаліст	критик
мрійник	реаліст	критик
мрійник	реаліст	критик
мрійник	реаліст	критик

Нарешті, настав час для **критиків**. Вони розбирають ідею на молекули і перевіряють її на наявність ризиків і потенційних труднощів: у чому її недоліки? Чи підходить вона для компанії і / або клієнта? Чи доступна вона? Чи підходить цільовій групі? Чи може спровокувати суперечку або скандал? Якщо ідея успішно проходить цей тест, вона готова для реалізації.

Чому варто використовувати метод Уолта Діснея?

Перш за все, метод Уолта Діснея знадобиться, якщо команда переживає творчу кризу або у неї бракує часу для розробки нових ідей. Найсильніша сторона методу полягає в його результаті: учасники, нарешті, можуть висловити всі свої ідеї. У той же час вони повинні зіграти всі ролі. На відміну від мозкового штурму ви виходите за рамки пошуку ідей, тому що метод Уолта Діснея передбачає також перевірку ідей. Таким чином, за короткий період часу створюються

абсолютно нові підходи і, в ідеалі, приймаються ефективні рішення.

2. Таксономія Бенджаміна Блума

(гра адаптована для здобувачів вищої освіти з курсу «Бери і роби» онлайн платформи Edera за підтримки Міністерства освіти і науки України. Режим доступу - <https://courses.edera.com/login?next=/dashboard>)

На думку Блума, цілі навчання безпосередньо залежать від ієрархії розумових процесів, як - от **запам'ятовування** (remembering), **розуміння** (understanding), **застосування** (application), **аналіз** (analysis), **синтез** (synthesis) та **оцінка** (evaluation). Кожному з цих рівнів за допомогою певних дієслів може пропонуватися набір завдань. Педагоги, які навчають критичного мислення, використовують цей інструмент.

Якщо слідувати розробленій Блумом таксономії, то **знання учнів – це лише перший, найпростіший рівень класифікації**. Далі йдуть ще п'ять рівнів цілей (або результатів) навчання, причому перші три – *знання, розуміння, застосування* – цілі нижчого порядку (мисленням низького рівня). А наступні три – *аналіз, синтез, оцінювання* – вищого порядку (мисленням високого рівня).

Система Бенджаміна Блума може бути представлена у такий спосіб.

ТАКСОНОМІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ БЕНДЖАМІНА БЛУМА

	Навчальна мета/рівень	Результат якого досягають студенти
Н и з ь к и й р	Знання	запам'ятовування і відтворення студентами змісту навчальної інформації, включаючи факти, поняття, терміни й теорії
	Розуміння	здатність студентів сприймати викладене й передавати в іншій формі (своїми словами, іншою мовою, у графіку і т.д., встановлювати смисл інформації, прогнозувати, виходячи з раніше отриманої інформації

і в е н ь	Застосування	уміння без зовнішньої підказки застосовувати у новій ситуації знання, набуті раніше, використовувати теоретичні знання у життєвій ситуації
В и с о к и й	Аналіз	уміння студентів розділяти матеріал на окремі складові, порівнювати частини, встановлювати їхні взаємозв'язки, логіку, класифікуючи, розуміючи модель, структуру їхньої організації
р і в е н ь	Синтез	здатність студентів до творчого поєднання частин або елементів у нове ціле з іншими властивостями
	Оцінювання	уміння студентів робити кількісні або якісні оцінки, що ґрунтуються на використанні критеріїв або стандартів, та формулювати ціннісні судження про ідеї, дослідження, рішення, методи тощо

Бенджамін Блум встановив також, що *між рівнями мислення і відповідями на запитання, які ми ставимо, існує прямий зв'язок*. Більше того, самі запитання утворюють ієрархію цілком відповідну таксономії мислення. Питання *на запам'ятовування* відносяться до *найнижчого рівня*. Питання *на оцінку або судження* розглядаються як *високий рівень мислення*. Насправді, всі запитання важливі й усі вони приводять до різних видів мислення.

Запитання – один з механізмів формування навичок критичного мислення. Можна з упевненістю сказати, що запитання стимулюють критичне мислення. Відповідаючи на запитання, учні аналізують й інтерпретують інформацію, аналізують ідеї, будують гіпотези, відстоюють свою точку зору. Запитання є засобом стимулювання різних видів мислення на різних рівнях складності.

Використання на уроках запитань високого рівня – на *аналіз, синтез, оцінку* – дозволить вчителю ефективно розвивати критичне мислення учнів. Уміння вчителя формулювати такі запитання є обов'язковою умовою вирішення цієї проблеми. З іншого боку, ми маємо навчити також учнів формулювати запитання різного рівня у процесі дослідження того чи іншого джерела знань. *Розвинути такі уміння в учнів може допомогти*

використання вчителем спеціальних питальних слів для кожного рівня запитань. Такі слова можуть певний час виступати опорою для розвитку мислення учнів, зокрема і зоровою у вигляді роздаткових переліків.

Проте, використання таксономії Блума передбачає й формулювання пізнавальних завдань, які забезпечують досягнення навчальних результатів різного рівня. Такі **завдання можуть бути побудовані за допомогою спеціальних дієслів, що «програмують» мисленнєву діяльність учнів певного рівня.**

Розглянемо ці інструменти в узагальненому вигляді.

ПИТАЛЬНІ СЛОВА І ДІЄСЛОВА ДЛЯ РІЗНОГО РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Рівень мислення / навчального результату студента	Питальні слова, за допомогою яких формулюється запитання цього рівня	Дієслова, з використанням яких можна побудувати діяльність студентів на різному рівні мислення
Здобуття знань (інформації)	<ul style="list-style-type: none"> - Що таке..? Де..? Коли..? - Що саме..? - Скільки..? - Які приклади..? 	Визначте, повторіть, складіть список, знайдіть, покажіть, перекажіть, перерахуйте, запам'ятайте, назвіть, відтворіть, зафіксуйте, розкажіть
Розуміння інформації	<ul style="list-style-type: none"> - Як передати іншими словами..? - Як ви розумієте..? - Як пояснити іншими словами..? 	Поясніть, опишіть, розпізнайте, розташуй, оберіть, перекладіть, перекажіть своїми словами, підкресліть
Використання, застосування інформації	<ul style="list-style-type: none"> - У яких ситуаціях можна застосовувати..? - Хто може використовувати..? - Чим може бути корисне..? - Що може зашкодити..? 	Застосуйте, використайте, продемонструйте, поясніть, обчисліть, виберіть, завершіть, дослідіть, проведіть експеримент, проілюструйте,

		розрахуйте
Аналіз	<ul style="list-style-type: none"> - Які основні елементи..? - З чого складається..? - До якої групи відноситься..? - Які причини..? - Як влаштоване..? - Які функції..? - У чому схожість(відмінність)..? - Що спільного між? - Як пов'язані? - У чому зв'язок між...? 	Визначте частини ознаки, причини, наслідки, встановіть послідовність, розділіть, розвийте, розберіть, структуруйте, порівняйте, зіставте
Оцінювання	<ul style="list-style-type: none"> - Добре, чи погано..? - Які переваги або недоліки..? - Правильно чи помилково..? - Ефективно чи неефективно..? - Чи згодні ви, що.., чому..? - Чи правильно, що.., чому..? 	Оцініть, порівняйте, що найкраще, хто правий, чому це саме важливе, доведіть, переконайте, підтримайте, перевірте, оцініть
Створення	<p>Що нового ми можемо створити на заняттях...?</p> <p>Які нові ідеї ми можемо розв'язати на заняття...?</p> <p>Який новий шлях розв'язку ми будемо використовувати у творчих ситуаціях...?</p>	Відкрийте, створіть, сплануйте, організуйте, випробуйте, проведіть, експериментуйте, впроваджуйте, творіть

ТАКСОНОМІЯ БЛУМА

СТВОРЕННЯ

Створення нової ідеї з непов'язаних частин або ж пропонування альтернативних шляхів розв'язання.

вигадування,
поєднання,
конструювання,
уявлення,
побудова,
винайдення

ОЦІНЮВАННЯ

Скласти судження про об'єкт або ідею на підставі обраних доказів і критеріїв.

давати висновки,
оцінювати,
рекомендувати,
критикувати,
робити висновки

АНАЛІЗ

Поділ об'єктів чи ідей на складові, щоб знайти спільні риси або різницю між ними.

дослідити,
порівняти,
протиставити,
розділити,
інтерпретувати,
дібрати,
класифікувати

ЗАСТОСУВАННЯ

Практичне застосування знань у реальній ситуації.

вирішити,
спланувати,
пояснити,
зобразити,
показати,
навчити,
продемонструвати

РОЗУМІННЯ

Розуміння у суті ідеї.

пояснити,
описати,
визначити,
сформулювати,
проілюструвати

ЗНАННЯ

Запам'ятовування раніше вивченої інформації.

вивчити,
запам'ятати,
повторити,
назвати,
дати визначення

3. Формат TED

(заняття адаптовано для здобувачів вищої освіти з курсу «Бери і роби» онлайн платформи Edera за підтримки Міністерства освіти і науки України. Режим доступу - <https://courses.ed-era.com/login?next=/dashboard>)

Натхненні виступи доповідачів [TED](#) дивляться не тільки живу. Їх лекції викладають в мережу і кожен може послухати

спічі безкоштовно. Про ідеї, варті поширення, та рух TEDx in Ukraine — далі в матеріалі.

- **Що таке [TED](#) ?**

Вже звичні всім три великих червоних літери TED (Technology Entertainment Design) розшифровуються як Технології, Розваги, Проекти. Це не комерційний американський фонд, який щорічно проводить конференції та збирає яскравих особистостей із різних галузей.

Натомість, це — вчені, філософи, музиканти, меценати, бізнесмени та інші спікери, які протягом 18 хвилин лекції повинні донести своє послання аудиторії, що зібралася. Кожний такий виступ на конференції TED називається «TED Talk» і проходить під девізом «Ideas Worth Spreading» («ідеї, варті поширення»).

- **Як працює [TED](#) та в чому полягає місія організації?**

Основна задача — зробити чудові ідеї доступними і запалити іскру дискусії. Тобто ідеї та послання аудиторії, згенеровані в TED, мають вплив далеко за межами Америки. Відеоролики з TED Talk публікуються в онлайні, а потім їх можна подивитися у вільному доступі на TED сайті. Натхненний формат, широта змісту, прагнення знайти найцікавіших людей на Землі та дозволити їм розповісти про свою пристрасть — ось принципи, які зробили TED найпопулярнішим в світі форматом.

- **Хто це придумав?**

У 1984 році в місті Монтерей, штат Каліфорнія американський архітектор і графічний дизайнер Річард Вурман разом з Гаррі Марком заснували перший TED. На ньому представили перший комп'ютер Macintosh, інноваційний компакт-диск від Sony, електронні книги і ультрасучасні 3D-графіки від Lucasfilm. Математик Бенуа Мандельброт продемонстрував практичне застосування своєї теорії фракталів. Фахівець зі штучного інтелекту Марвін Мінський роз'яснив нову модель розуму.

- **TED і TEDx – це одне й те саме?**

Не зовсім. TEDx створили в душі місії TED «Ідеї, гідні розповсюдження» в 2009 році. Це окрема програма, яка проводиться по всьому світу. Дає можливість місцевим громадам, організаціям та індивідуальним підприємцям ділитися досвідом у форматі TEDx, де x — незалежно організований захід TED за стандартами і ліцензією глобального TED. Зазвичай, літерою x позначають назву міста, де проводиться конференція.

- Про що розповідають на TED Talk?

Тематика лекцій дуже різноманітна: від науки до бізнесу та глобальних проблем людства. Розповідають про важливе більш ніж 100 мовами. Тим часом, TEDx допомагають обмінюватися ідеями в спільнотах по всьому світу.

Офіційний блог TED Blog опублікував від 2012 року список Топ-20 лекцій за всі часи за кількістю переглядів. На цих перших відео говорили про те, як «школи вбивають креативність», спеціаліст по нейроанатомії Джилл Бойт Тейлор вивчала власний мозок після інсульту, розповідали про потенціал SixthSense («шостого відчуття»), показували дивовижні кадри підводних істот Девіда Галло та ділилися купою цікавих відкриттів та інформації.

- Хто ці люди: спікери TED та аудиторія, яка їх слухає?

Аудиторія, що приходить послухати лекції різнорідна — керівники, науковці, митці, філантропи. Тобто не менш видатні за спікерів люди. А от отримати запрошення стати спікером TED — велика честь. Серед доповідачів TED в різний час були Нік Вуйчич, Сер Річард Бренсон, Білл Гейтс, Елон Маск, Гордон Браун, Едвард Сноуден, Філіп Старк і багато інших.

- Чи функціонує TED в Україні?

В 2001 році неприбуткова фундація Sapling Foundation Кріса Андерсона (Chris Anderson) придбала TED у його засновника. І з 2009 року TED так само проходила в Каліфорнії, але в місті Лонг-Бічі. А з 2014 перебралась до Ванкувера, Канада.

В Україні TEDx з 2009 року також проводиться. У Києві перша така подія мала назву «Що Україні потрібно сьогодні». Аудиторія склала більше 200 людей, живу трансляцію подивилось близько 80. Зараз виступи організують як в містах-мільйонниках, так і в маленьких локальних містечках. З початку 2018 року TEDx провели в Маріуполі, а у квітні — у Вінниці.

Цьогоріч до переліку стипендіатів TED Fellows вперше потрапила українка — журналістка Ольга Юркова, яка виступала у Ванкувері на головній TED-сцені.

Презентація у стилі TED: говорити так, щоб вас слухали

Емоційність: говорити до серця

Ключовий елемент формату TED – безпосереднє, практично інтимне еднання людей. На сцені спікер (без перебільшень) стоїть,

немов оголений. Найуспішніші виступи – ті, що дозволяють відчувати цю людяність, емоції, мрії та фантазії.

Розповідайте про те, що відображає вашу особистість

Шанси переконати аудиторію суттєво збільшаться, коли ви продемонструєте власний зв'язок із темою виступу, наповните її індивідуальним сенсом, захопленістю та пристрасстю.

Промова має надихати

Це можливо лише тоді, коли сам знаходишся в піднесеному стані. Харизматичний оратор випромінює радість від можливості поділитися досвідом і натхнення від розуміння того, що його ідеї будуть корисними слухачам.

Розтопіть кригу за допомогою історій

Історії – це інформація з душею. Вони ілюструють, породжують нові ідеї, допомагають достукатися до свідомості та сердець людей. Розкажіть про цікаві випадки зі свого життя чи про те, що колись чули або читали. Гармонійною складовою промови також може стати історія про успіх (людини, бренду, компанії). Ведіть виступ, наче бесіду.

TED-примітка:

- оточіть себе пристрасними, фанатично захопленими людьми.

Спілкуйтеся з тими, хто поділяє ваш запал. Наприклад, Річард Бренсон приймає на роботу людей, які багато усміхаються, позитивно налаштовані й повні ентузіазму, тобто володіють ознаками, що свідчать про високий рівень комунікаційних навичок.

Корисні TED-лекції:

- Меган Вашингтон «Чому я смертельно боюся публічних виступів?»

- Ендрю Стантон «Поради для класної історії» (англійською).

Новизна: відкрити досі невідоме

Наш мозок полюбає все нове. Незнайомий, незвичний і неочікуваний елемент у презентації заворожує аудиторію, змушує її переглянути попередні уявлення та дає можливість інакше поглянути на світ.

Навчіть аудиторію новому

Поділіться абсолютно новою інформацією в оригінальній формі. Нейробіологи стверджують, що це дієвий спосіб привернути увагу.

Не обмежуйтеся банальними прикладами

Шокуючий, вражаючий приклад дозволяє повністю оволодіти увагою слухачів, зачіпає за живе, врізається в пам'ять, ще довго згадується після завершення промови.

Внесіть нотку несерйозності

Не варто ставитися до себе та своєї теми надто суворо. Нехай аудиторія посміється. Гумор руйнує захисний бар'єр, що робить слухачів більш чуттєвими до вашого повідомлення. Окрім цього, гумор викликає симпатію. Не обов'язково бути коміком від народження, жарти чи кумедні цитати можна підготувати заздалегідь.

TED-примітка:

- закидайте мозок новими враженнями. Ви стане цікавішим оратором, коли будете звертати увагу на ідеї зі сфер, що далекі від вашої діяльності. Новатори запозичують думки звідусіль. Наприклад, керівники компанії Apple відвідували готель «Рітц-Карлтон», для того щоб навчитись обслуговувати клієнтів. Нові враження – один із тих прийомів, що забезпечує потужний поштовх креативності.

Корисні TED-лекції:

- Метт Каттс [«Спробуйте щось нове протягом 30 днів»](#)
- Чіп Кідд [«Дизайн книг – це зовсім не смішно. Хоча ні, смішно»](#).

Незабутність: подати ідеї правильно

Неважливо, наскільки свіжі й неповторні ваші думки, якщо після презентації аудиторія не може згадати, про що ви розповідали.

Створіть твіт-заголовок

Заголовок – ключова теза, яку аудиторія обов'язково має запам'ятати. Якщо ви не можете укласти свою ідею в 140 знаків або менше, продовжуйте працювати над формулюванням. Ця праця додасть вашій промові чіткості та ясності, а також полегшить сприйняття почутого.

Посильте заголовок трьома основними повідомленнями

Наш мозок здатен зберігати й обробляти в короткостроковій пам'яті орієнтовно 3 фрагменти інформації. Розробляючи план презентації, виділіть 3 повідомлення, що підкріплять загальну тему.

Розкриваючи головні повідомлення, впливайте на декілька органів чуття

Для кожного із 3 повідомлень створіть маркований список. Не потрібно розписувати всі подробиці, запишіть лише декілька слів-підказок, які допоможуть вам викласти тему. Така карта повідомлень має поміститися на 1 аркуші. Використайте у презентації мультисенсорні елементи: фотографії, відео, цікавий реквізит, красиві слова, декілька інтонацій тощо.

TED-примітка:

Ніколи не замислювалися, чому традиційна тривалість TED-презентації – 18 хвилин?

Ця кількість часу – достатньо багато, аби зберегти серйозність, та достатньо мало для того, щоб утримати увагу слухачів. Для спікера 18 хвилин – дисциплінарний елемент, що змушує зважувати кожне слово, залишати лише необхідне для опису головної думки.

Корисні TED-лекції:

- Джуліан Трежер [«Як говорити так, аби іншим хотілося слухати»](#).

- Ненсі Дюарт [«Секрети структурування великих промов»](#) (англійською).

Переглянути 9 випусків від TED-Talks, які варто переглянути кожному вчителю. - Режим доступу: <https://osvitanova.com.ua/posts/3133-9-vypuski-v-vid-ted-talks-iaki-var-to-perehlianyty-kozhnomu-vchyteliu>.

Кріс Андерсон. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. Переклад Олександра Асташова. Наш формат, 2016. 256 с.

4. Квест

(гра адаптована для здобувачів вищої освіти з курсу «Бери і роби» онлайн платформи Edera за підтримки Міністерства освіти і науки України. Режим доступу - <https://courses.edera.com/login?next=/dashboard>)

Навчальний квест: навчати, шукати, грати

Що таке квест? **«Квест»** походить від англійського слова quest, що означає «пошук», «пошуки пригод». Сьогодні квест– це гра, основним принципом якої є покрокове виконання заздалегідь підготовлених завдань. Квести можуть бути командними або індивідуальними.

- Які види квестів існують?

1. **Ескейп рум** передбачає пошук виходу з одного чи кількох приміщень за допомогою захованих підказок. Зазвичай має обмеження у часі. Найчастіше – 1 годину.

2. **Квест у реальності** передбачає повне занурення в сюжетну лінію, яка базується на змісті відомих книг, фільмів або комп'ютерних ігор. Різновидом квесту в реальності є екшн-квест, який базується на виконанні героєм активних дій, спрямованих на досягнення певної мети. Або хорор-квест, який має неабиякий успіх у поціновувачів гострих відчуттів.

3. **Квест-перфоманс** заснований на взаємодії команди гравців з акторами, які грають ролі як позитивних, так і негативних персонажів. Головним принципом тут є не пошук підказок, а вплив на сюжет шляхом прийняття рішення на основі аналізу ситуації.

4. **Морфеус**. Це особливий жанр квесту, в якому виконувати завдання гравці мають із зав'язаними очима.

- Що таке квест-заняття?

Це заняття, на якому пропонується у формі квесту, тобто пошукової (часто пригодницької) гри виконати низку різноманітних логічних дій, спрямованих на отримання кінцевого результату.

Квест-заняття стимулює розвиток логічного мислення, привчає студентів розмірковувати над завданням, різнобічно оцінювати ситуацію, аналізувати інформацію з точки зору значимості, важливості та необхідності, дозволяє пов'язувати матеріал кількох предметів, залучаючи логіку і критичне мислення.

До того ж він дає можливість студентам відчувати себе безпосередніми учасниками освітнього процесу, а не залишатися спостерігачами і споживачами інформації, запропонованої викладачем.

Емоційність процесу, пов'язана із отриманням результатів і проходженням етапів квесту, сприяє кращому запам'ятовуванню інформації.

- Де провести квест-заняття?

Провести таке заняття можна як на свіжому повітрі – на подвір'ї, на стадіоні, у парку, на екскурсії, так і в приміщенні – в аудиторії, в спортивній залі, в музеї тощо.

При цьому завдання головоломки можуть бути різними: розшукати предмети, розв'язати задачу, відповісти на запитання, знайти певні предмети, розшифрувати правило, цитату, фінальну

тему заняття, розшукати вихід з приміщення, знайти людину, яка відповідь на запитання тощо.

- Чи відрізняється структурно квест-заняття від інших занять?

Структура квест-заняття зазвичай є такою:

- організаційна частина;
 - мотивація навчальної діяльності;
 - актуалізація опорних знань;
 - проходження квесту;
 - підбиття підсумків і обговорення результатів роботи.
- Які етапи підготовки навчального квесту?**

1. Визначення теми і мети квесту.
2. Підготовка сюжету.
3. Визначення ролей учасників.
4. Формулювання завдань.
5. Пошук джерел інформації, якими користуватимуться студенти.

6. Створення системи оцінювання.

- Яка послідовність проходження квесту на занятті?

завдання → запитання → пошук відповіді → аналіз отриманої інформації → перехід до наступного запитання.

- Що допоможе вдало провести квест-заняття?

Тема має бути сформульована таким чином, щоб одразу захопити своїм змістом і зробити зрозумілими сферу пошуку та подальші кроки. Тут має бути присутній ігровий елемент, але в той же час має бути зрозумілою проблема.

Визначення ролей. Відповідно до сформульованої мети заняття і теми квесту треба об'єднати студентів у групи, чітко визначивши при цьому обов'язки, права, особливості створюваної ситуації, кінцеву мету. Цікавості заняття додасть конкуренція між групами.

Спільність дій. Інтерактивність. Обов'язковою умовою вдалого проведення квест-заняття є спільність дій студентів. Шукаючи відповіді на запитання, розв'язуючи задачі, розгадуючи загадки, вони не тільки самі вчаться, а й вчать одне одного, обмінюються досвідом і знаннями. Спільність дій сприяє й тому, що інформація, яка була невідома одній особі, або забута нею, засвоюється і запам'ятовується в умовах підвищеної емоційності, яка створюється у тому числі й завдяки командній роботі.

Формулювання завдань є одним із найскладніших етапів підготовки квест-заняття. Це мають бути не просто запитання, що потребують відповіді, а творчі, цікаві, захопливі задачі, для розв'язання яких необхідно креативно і оригінально застосувати наявні знання.

Правила квесту мають бути чітко сформульовані й зрозумілі для всіх учасників. Необхідно стежити за тим, щоб ніхто з студентів їх не порушував.

Сюжет повинен зацікавити і захопити, але в той же час має відповідати навчальній меті.

- Що може зав'язати при проведенні квест-уроків?

Кількість учасників має відповідати завданням квесту, кількості інформації, меті заняття тощо. Кожен студент має брати участь у роботі. Інакше немає сенсу проводити таке заняття.

Обов'язково треба пам'ятати про **обсяг** пропонованої інформації. Якщо її буде забагато, гра може затягнутися.

Складність завдань має відповідати знанням і можливостям студентів. Тобто вони не можуть бути надзвичайно простими. Якщо буде надто складно – студентам стане нецікаво.

На сьогодні поширеною формою квест-заняття є **веб-квест**, який не тільки робить навчання жвавим і цікавим, а й вчить студентів працювати з інформацією, використовувати різноманітні інформаційні ресурси, підвищує рівень інформаційної грамотності. Веб-квест може бути застосований при дистанційному або інклюзивному навчанні, оскільки дозволяє працювати із завданнями відокремлено.

- Які етапи створення веб-квесту?

1. Визначення теми.
2. Пошук сайту, на якому розміщено шаблон для створення веб-квесту.
3. Формулювання завдання.
4. Створення системи оцінювання.
5. Знаходження джерел інформації, якими користуватимуться учні.
6. Розміщення квесту на веб-сайті.
7. Яка послідовність проходження навчального веб-квесту?

Зазвичай вона буває такою:

завдання → запитання → робота з інтернет-ресурсами → аналіз отриманої інформації → перехід до наступного запитання.

5. Інформаційні промови

(заняття адаптовано для здобувачів вищої освіти з курсу «Бери і роби» онлайн платформи Edera за підтримки Міністерства освіти і науки України. Режим доступу - <https://courses.ed-era.com/login?next=/dashboard>)

Як створювати якісні інформаційні промови?

Інформаційна промова дає нове уявлення про предмет і привертає до нього увагу. Студентам необхідні навички створення інформаційної промови щоб передати свої знання, ідеї, думки, донести до слухачів інформацію цікаво і дотепно. Сьогодні аби бути успішною людиною потрібно володіти навичками інформування. Викладачі мають використовувати цей інструмент аби навчаючи студентів презентувати результати виконаних досліджень і проєктів. Щоб швидко та якісно створити промову на актуальну тему студентам знадобиться декілька інструментів.

Інструмент 1

«Риторична гра» - це гра, що розвиває навички ефективного спілкування. Передбачає моделювання реальності, змагальність і рольову поведінку.

Мета гри – створити модель майбутньої промови.

На кожному з етапів студенти мають виконати кілька завдань, презентувати образ майбутньої промови і отримати відгук викладача. Цей інструмент розвиває вміння: - **ставити завдання** - **моделювати** - **приймати рішення** - **перевіряти моделі** – **формулювати висновки**.

Етапи риторичної гри.

1. **Постановка завдання.** Підготувати картки на яких надруковано назви структурних компонентів інформаційної промови та можливі прийоми їх реалізації.

Приклади карток

<p>Вітання: Доброго ранку/ добрий день/ доброго вечора!</p>	<p>Звертання: Шановні колеги!/ Вельмишановні пані та панове!</p>
<p>Представлення (ім'я, посада, організація): Мене звати....</p>	<p>Висловлення радості: Я радий, що маю можливість виступити.....</p>

<p>Домовленість про те, коли можна ставити запитання</p>	<p>Прийом вступу 1. Оратор підкреслює своє право говорити на певну тему Шановні присутні! Ви вже прослухали цікаві та яскраві виступи моїх колег з проблеми... Я сам із великим задоволенням прослухав їх і тепер продовжу цю тему. Хочу запропонувати вам своє бачення озвучених питань.</p>
<p>Прийом вступу 2. Оратор підкреслює важливість теми для аудиторії (слухачі не готові до сприйняття промови) Шановні...! Я хотів би повернути вашу увагу до проблеми... Вважаю, що це питання має стратегічне значення. Якщо не буде належного..., то не буде...</p>	<p>Прийом вступу 3. Оратор говорить про те, що може об'єднати його з аудиторією (конфліктна ситуація) патріотичні почуття, прагнення процвітання батьківщини, відповідальність за спільну справу; вказівка на почуття обов'язку й необхідність висловити свою позицію; переходить до аналітичної аргументації</p>
<p>Приклад із власного досвіду...</p>	<p>Ситуація з життя</p>
<p>Цитування крилатого вислову, афоризму, прислів'я чи приказки</p>	<p>Події, які наразі хвилюють суспільство</p>
<p>Матеріал з медіа, приклад із книги, кінофільму</p>	<p>Цитування точних цифрових даних, документів</p>
<p>Жарт, анекдот (повинен не лише викликати сміх, а й стосуватися теми виступу), гумористичне зауваження</p>	<p>Неочікуване запитання до аудиторії</p>
<p>Представлення теми промови Просто: Мета моєї промови/виступу —</p>	<p>Історія</p>

<p>розповісти вам (показати вам...), що...».</p> <p>З опрацюванням: «Яка операційна система найкраща: Android чи iOS?»</p> <p>Запропонувати власнику iPhone змінити бренд — це теж саме, що футбольному вболівальнику змінити улюблену команду. З'ясуймо, чому навіть найкращі Android-смартфони не переконують користувачів iPhone змінити смартфон.</p>	
<p>Хронологічний метод (опис подій у минулому — розповідь про сучасну ситуацію — припущення щодо майбутнього)</p>	<p>Дедуктивний метод (подання матеріалу від загального до конкретного)</p>
<p>Індуктивний метод (подання матеріалу від конкретного до загального)</p>	<p>Аналогічний метод (зіставлення подій, явищ, фактів)</p>
<p>Стадійний метод (послідовний виклад одного питання за іншим)</p>	<p>Проблемний метод (проблема — рішення) спочатку звертаємо увагу на наявну проблему, потім пояснюємо, чому проблема виникла, далі пропонуємо свої рекомендації щодо розв'язання проблеми</p>
<p>Теорія/практика (пояснення того, що може відбутися, а далі опис того, що відбулося насправді)</p>	<p>Причина/наслідок (виклад причини, а потім визначення наслідку)</p>
<p>Поділ цитати (кожне слово цитати може стати окремим пунктом промови)</p>	

Опис	Пояснення
<p>Міркування (оратор ставить собі запитання й відповідає на них)</p>	<p>Доведення (аргументація)</p>
<p>Розповідь</p>	<p>Складання плану Вступ..... Мета..... 1..... 1.1..... 1.2..... 1.3..... 2..... 2.1..... 2.2..... 2.3..... 2.4..... Підсумок.....</p>
<p>Елегантний фінал (завершення промови гарним прийомом: віршем, цитатою; мета — сприяння хорошому настрою)</p>	<p>Доцільний фінал: підсумковий (підбиває підсумки й остаточно формулює висновки чи правила)</p>
<p>Доцільний фінал: типологічний (із перспективою і фоном) типологічний з перспективою показує, як певна проблема буде виглядати в перспективі типологічний з фоном – подає предмет поряд з однорідними або подібними, чи ставить його в опозицію до них; як предмет виглядає на фоні інших, чим вигідно відрізняється</p>	<p>Апелювальний фінал це пряме емоційне звертання до слухачів при завершенні презентації (заклик до дій)</p>
<p>Перехід до наступного питання промови (якщо</p>	<p>Вступ</p>

<p>декілька питань)</p> <ul style="list-style-type: none"> - цікавий вислів - актуальна статистика - гумор - пауза ! зміна тону голосу - фраза: «Переходимо до наступного питання...» 	
<p>Основна частина</p>	<p>Заключна частина (фінал)</p>

2. **Моделювання.** Ділимо студентів на групи і ставимо такі завдання:

- Упродовж 3-х хвилин оберіть спільну тему інформаційної промови (можна запропонувати орієнтовні теми, наприклад «Як стати творчим викладачем»);

- Упродовж 2-х хвилин сформулюйте її загальну мету (наприклад, «Я хочу аби слухачі дізналися про 5 основних секретів» або «Я хочу аби слухачі засвоїли 3 основні прийоми»).

3. **Прийняття рішення:**

- Упродовж 3-х хвилин ознайомити зі змістом карток а потім скласти модель інформаційної промови. Прийоми описані на картках мають якомога доцільніше розкривати обрану тему. Можна запропонувати декілька порожніх карток. На них учасники гри записують власні прийоми. Під час складання моделі, запропонуйте студентам отримати три підказки від викладача. На виконання завдання виділяємо 10 хв.

Модель інформаційної промови

4. Перевірка моделі. Оберіть спікера. Спікер у продовж 2-3-хвилин презентує результати роботи групи на загал. Під час презентації спікер аргументує «Чому для розкриття теми інформаційної промови обрано саме такі риторичні прийоми». В кінці викладач проводить рефлексію.

Інструмент 2

«**Вчимося аргументувати**» - ефективна аргументація – це основа вдалої промови.

Щоб розвинути у студентів вміння аргументувати або відстоювати власну думку, використовуємо освітній інструмент, який навчить студентів добирати сильні та доцільні аргументи. Цей інструмент сформує вміння переконувати співрозмовника, доводити або заперечувати твердження.

Чотири кроки ефективного застосування інструменту.

Крок 1.

Підготувати 5 карток із інформацією:

- Сильні аргументи;
- Слабкі аргументи;
- Неспроможні аргументи;
- Вимоги до аргументів
- Види аргументації.

Картка №1 Сильні аргументи

- Закони, статuti, документи;
- Точно встановленні факти;
- Результати експериментальних досліджень;
- Експертні висновки;
- Статистична інформація;
- Покази очевидці;
- Цитати з праць видатних педагогів;
- Посилання на власний багаторічний позитивний досвід.

Картка №2 Слабкі аргументи

- Посилання, цитати з висловів невідомих або маловідомих людей;
- Доведення особистого характеру;
- Тенденційно (не об'єктивно, упереджено) підібрані відступи, афоризми, вислови;
- Доведення, версії або узагальнення на основі здогадок, припущень, неповних статистичних даних.

Картка №3 Неспроможні аргументи

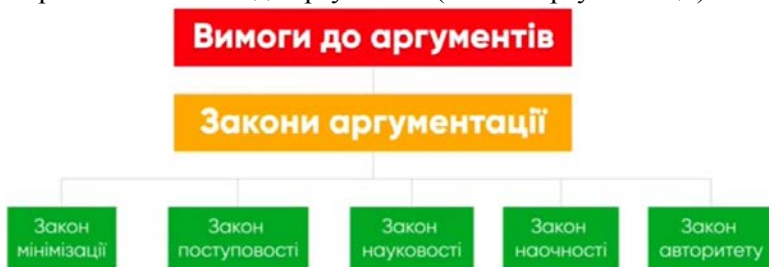
- Судження на основі підтасованих фактів;
- Посилання на сумнівні, неперевірені джерела (з достовірних джерела стало відомо);
- Рішення, які втратили силу;
- Фальсифікація, неправдиві заяви;
- Доведення, розраховані зазобони, невігластво;
- Доведення на основі соціальних стереотипів («надто молодий», «це не жіноча робота», «наш клієнт не зрозуміє»).

Далі добрати 3-4 тези, які студенти будуть доводити або спростовувати. Наприклад, «Самоосвітня діяльність, сприяє розвитку творчих здібностей майбутнього творчого педагога» (кількість тез залежить від кількості груп).

Крок 2.

Розподілити студентів на групи або пари. Студенти отримують конверт з інформаційними картками і мають завдання. 1. Упродовж 2 хвилин прочитати завдання і обговорити її в групі і за необхідності поставити запитання викладачеві. 2. Провести міні дискусію «Навіщо знати які аргументи слабкі і неспроможні?». На виконання завдання відводимо 3 хвилини. 3. Упродовж 10 хвилин до обраної тези дібрати сильні аргументи, щоб обґрунтувати думку або контраргументи щоб її спростувати. 4. Протягом 2 хвилин перевірити дібрані аргументи відповідно до таких вимог.

Картка №4 Вимоги до аргументів (закони аргументації)

Закон мінімізації - добір не менше 3 аргументів і не більше 5 аргументів.

Закон поступовості – завершення аргументації найсильнішим аргументом.

Закон науковості – застосування результатів експериментальних досліджень.

Закон наочності – добір прикладів, ілюстрацій, фотографій.

Закон авторитету – застосування цитат авторитетних осіб.

Картка №5

- емпірична — обґрунтування тези шляхом безпосереднього звертання до дійсності (використання прикладів);

- теоретична — обґрунтування, в основу якого покладені міркування;

- причинова — обґрунтування тези шляхом наведення причиновонаслідкового зв'язку між аргументами й тезою;

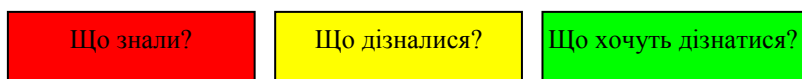
- аналогічна — обґрунтування тези шляхом наведення схожості того, що говорять в аргументах з тим, що говорять у тезі.

Далі розмістити дібрані аргументи відповідно до схеми.

Крок 3. Запропонувати студентам презентувати результати роботи у групі. Обрати спікера. Після кожної презентації проводимо спільне обговорення.

Крок 4. Проводимо рефлексію за такою схемою.

6. Психологічні ігри

(гра адаптована для здобувачів вищої освіти з курсу «Бери і роби» онлайн платформи Edera за підтримки Міністерства освіти і науки України. Режим доступу - <https://courses.edera.com/login?next=/dashboard>)

Методика гри «Підтримка», яка допоможе створити атмосферу підтримки в групі. Гру склали психологи Алла Чугуєва та Станіслав Раєвський.

Гра сприяє розвитку емпатії і довіри особистості, допомагає їй зрозуміти, як можна підтримати іншу людину без образ і порушень особистих кордонів. У грі не може бути правильних чи неправильних відповідей, а також оцінок за таку діяльність, тому

що це лише тренінг, де ми можемо спробувати різні ролі та форми колективної та особистої взаємодії.

Роль модератора:

- Стежити за пропозиціями учасників гри;
- Визначати, наскільки їх пропозиції добрі, щирі й позбавлені образ і зверхності;
- За потреби допомогати формулювати й доповнювати думку, не критикуючи її.

Щоб встановити правила, можна перед грою розповісти учасникам гри притчу:

Притча про Сократа та три сита

Один чоловік запитав у Сократа:

*– Знаєш, що мені сказав про тебе твій друг?
– Зачекай, – зупинив його Сократ, – просій спочатку те, що збираєшся сказати, через три сита.*

– Три сита?

– Так. Перш ніж що-небудь говорити, потрібно це тричі просіяти. Спочатку через сито правди. Ти впевнений, що це правда?

– Ні, я просто чув це.

– Значить, ти не знаєш, правда це чи ні. Тоді просій через друге сито – сито доброти. Ти хочеш сказати про мого друга щось хороше?

– Ні, навпаки.

– Виходить, – продовжував Сократ, – ти збираєшся сказати про нього щось погане, але навіть не впевнений в тому, що це правда. Спробуємо третє сито – сито користі. Чи так вже потрібно мені почути те, що ти хочеш розповісти?

– Ні, в цьому немає потреби.

– Отже, – підсумував Сократ, – в тому, що ти хочеш сказати, немає ні правди, ні доброти, ані користі. Навіщо тоді говорити?

Під час гри потрібно допомагати студентам розбиратися у власних порадах. Наприклад: «Мені здається, що це може образити твого друга, якщо ти таке йому скажеш» або «Давай підберемо інші слова, які допоможуть йому зрозуміти, що ти співчуваєш, а не засуджуєш його».

Інструмент гри – це набір карток 2-х типів:

1. 3 типовими ситуаціями, які можна сформулювати під конкретний запит групи студентів.

В Інтернеті я побачив(ла) те, що мене стурбувало чи образило	Я хочу схуднути, але не можу примусити себе зайнятися спортом	Мені здається, що мене ніхто не любить
Я хочу заробити грошей, щоб купити собі те, що не дозволяють батьки	Мені не вистачає уваги батька, я хочу більше з ним спілкуватися	Мені важко знайти друга чи подругу
Іноді я відчуваю злість та не можу її висловити	Мене дратує мій брат (сестра)	Батьки примушують мене вступати у ЗВО, в який я не хочу
Іноді мені здається, що не варто жити...	Я спробував(ла) наркотики і боюсь, що батьки дізнаються про це	Я завжди відкладаю справи на останній день
Я дізнався(лась), що про мене розповідають	Мої батьки розлучилися	В мене скоро буде брат або сестра, але мені зовсім цього не хочеться
Батьки примушують мене сидіти з молодшим братом (сестрою)	Мене б'ють батьки	Мене б'ють однокласники
Я хочу підвищити оцінку, але боюся підійти до викладача і сказати про це	Я взяв(ла) без дозволу гроші у батьків	Я програв(ла) у змаганнях і соромлюся цього
У мене вкрали коштовну річ і я не знаю, як про це повідомити батькам	Я загубив(ла) коштовну річ і не знаю, що робити	Мені здається, що викладач мене не любить
Мене турбує те, що я забагато їм	Моя мама дуже часто приходить до	Я не хочу ходити на гурток, а батьки

	університету, а мені це не подобається	мене примушують
Коли я плачу, мені здається, що з мене будуть глузувати	Я хочу проявити симпатію до дівчини (хлопця), але ніяково	Батьки мені заборонять мати акаунт в соцмережі
Я боюсь, що мої батьки розлучаться	В інтернеті мене шантажують	Я боюся відповідати біля дошки
Я переїжджаю в інше місто	Я боюся, що захворію страшною хворобою	В мене померла домашня тварина
Мої батьки не хочуть купити мені собаку	Я соромлюся того, який у мене вигляд	Я хочу змінити зачіску, а батьки проти
Я не вмію контролювати свої емоції	Мої батьки хочуть переїхати в іншу країну, а мені страшно	Мені погано через те, що мої батьки не живуть разом
Іноді, коли мені погано, я не знаю з ким про це поговорити	Я закоханий(а), але не взаємно	Я турбуюсь про те, що дуже мало їм
Я не можу прожити і дня без свого смартфона	Я не вмію радіти за інших	Я дуже засмучуюсь, коли програю
Мені дуже важко вибачитися, навіть коли я дійсно винний(а)	Якщо у мене виникають запитання про секс, я нікого не наважуюся запитати про це	Мені здається, що мої батьки завжди не задоволені мною
Коли я приходжу додому, мене дратує, якщо до мене чіпляються з запитаннями	Я не знаю, як повідомити батьків про погану оцінку	Я боюся дорослішати
Я не можу визначитися, ким	Я дуже стомлений(а), у мене	В університеті я не можу ні з ким

бути	немає сил на підготовку завдань	познайомитись
Я постійно купую щось непотрібне і некорисне	Мене образили друзі в соціальній мережі	Я нічого не хочу робити
Мене дратує моя зовнішність	Мої батьки мене весь час контролюють	Я спілкуюсь з компанією, яка не подобається моїм батьками
Мама більше любить брата (сестру), ніж мене	Я весь час проводжу в інтернеті і не встигаю зробити завдання	Батьки забрали в мене смартфон
Я не висипаюся	Мені здається, що в мене депресія	Мене звинуватили в тому, що я не робив

2. Кольорові картки з типами підтримки: синій – інтелектуальна підтримка, помаранчевий – емоційна підтримка, зелений – підтримка дією.

Інтелектуальна підтримка Побачити ситуацію з іншої сторони Поставити прямі запитання Побачити сенс Поділитися інформацією та знаннями	Інтелектуальна підтримка Побачити ситуацію з іншої сторони Поставити прямі запитання Побачити сенс Поділитися інформацією та знаннями	Інтелектуальна підтримка Побачити ситуацію з іншої сторони Поставити прямі запитання Побачити сенс Поділитися інформацією та знаннями
Емоційна підтримка Зрозуміти емоцію іншої людини, проявити емпатію Поставити себе на її місце і припустити,	Емоційна підтримка Зрозуміти емоцію іншої людини, проявити емпатію Поставити себе на її місце і припустити,	Емоційна підтримка Зрозуміти емоцію іншої людини, проявити емпатію Поставити себе на її місце і припустити,

що це для неї важливо Підтримати емоційно	що це для неї важливо Підтримати емоційно	що це для неї важливо Підтримати емоційно
Підтримка дією Знайти дієві способи подолання проблеми, скласти план дій Запропонувати допомогу Запропонувати зробити це разом	Підтримка дією Знайти дієві способи подолання проблеми, скласти план дій Запропонувати допомогу Запропонувати зробити це разом	Підтримка дією Знайти дієві способи подолання проблеми, скласти план дій Запропонувати допомогу Запропонувати зробити це разом

Хід гри

На початку гри модератор пояснює, що існує три види підтримки, які ми можемо запропонувати людині, і просить подумати, які це види. За допомогою модератора з'ясовується, що це інтелектуальна, емоційна та підтримка дією. Модератор пояснює їх і наводить приклади. **Інтелектуальна підтримка** – це порада, яка допомагає інакше поглянути на ситуацію. Допомагає прояснити ситуацію і зрозуміти, що відбувається. Пропозиція звернутись до когось з цією проблемою. **Емоційна підтримка** – це співчуття і рефлексія, можливість озвучити свої почуття щодо конкретної ситуації, обговорити емоції і способи їх подолання. **Підтримка дією** – це реальна допомога тому, хто озвучив свою проблему.

Учасники в колі по черзі беруть ситуації в сліпу, зачитують її від свого імені і намагаються увійти в роль людини, яка потребує підтримки. Інші гравці випадковим способом обирають картку з видом підтримки. Модератор пояснює, який колір відповідає виду підтримки. Ці гравці повинні надати підтримку озвученій ситуації в залежності від виду підтримки, яку обрали. Тому, хто просить допомоги варто нагадувати дякувати учасникам за підтримку. Потім слід обговорити, який тип підтримки сподобався і підійшов.

Також дати колективний зворотній зв'язок кожному учаснику гри. Завдання модератора під час обговорення – навчити гравців давати зворотній зв'язок. Гравці не повинні ображати і критикувати один одного. На заключному етапі гравцям можна відпрацювати ті види підтримки, які виходять у них не дуже вдало.

Але треба стежити за часом, щоб гра не набридла. В кінці можна згадати реальні випадки з життя, в яких надана підтримка була ефективною і допомагала впоратися з проблемою.

Після гри модератор в довільній формі озвучує висновки:

1. Такі ситуації можуть трапитися з кожним. Усім іноді складно взаємодіяти з людьми навколо.

2. Існує декілька видів підтримки: словом, порадою та дією. Різні люди потребують різної підтримки – слід застосовувати індивідуальний підхід.

Лабораторне заняття № 3. Організація та проведення уроків толерантності. Рефлексія (секрети ефективності)

План:

1. Уроки толерантності.
2. Рефлексія (секрети ефективності).

1. Уроки толерантності

(гра адаптована для здобувачів вищої освіти з курсу «Бери і роби» онлайн платформи Edera за підтримки Міністерства освіти і науки України. Режим доступу - <https://courses.edera.com/login?next=/dashboard>).

«Урок-флешмоб» — ЦЕ ВАЖЛИВО»

Мета — поширення інформації про інклюзивне навчання, для спілкування освітян, дітей і їхніх батьків, інших спеціалістів, а також відповідей на важливі питання. Проектом займаються спеціалісти-практики, які працюють у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. Він охоплює всю Україну, навчальні заклади великих міст і маленьких селищ.

Є детально розроблені уроки толерантності, присвячені різним Міжнародним дням: День людей з порушеннями слуху, День людей з порушеннями опорно-рухового апарату, День людей з порушеннями мовлення, День людей з порушеннями зору, День людей з інвалідністю, День людей, хворих на рак, День «Нуль дискримінації», День книги, День родини, День людей з синдромом Дауна, День людей з аутизмом, День людей з епілепсією.

Кожен урок насичений інформацією про Міжнародний день, правильну термінологію, комунікацію з дітьми з різними порушеннями. І, звісно ж, практичними вправами та завданнями, які дуже подобаються учням. До кожного уроку є електронний пакет з навчальними, інформаційними та відеоматеріалами, які вчитель може використати на уроці.

Підписуйтеся на сторінку на «Facebook» «Урок-флешмоб — ЦЕ ВАЖЛИВО» та стежте за анонсами уроків. Освітньо-інформаційний проєкт «Урок-флешмоб — ЦЕ ВАЖЛИВО» складається з циклу інтерактивно-практичних уроків, які ознайомлюють із дітьми з інвалідністю, з особливими освітніми потребами, з різноманіттям як нормою українського суспільства.

Вчимося говорити правильно!

Неповносправні/інваліди	Люди з інвалідністю
Страждає від..., хворий на..., жертва (чогось)	Має (назва порушення стану здоров'я, хвороби)
Прикутий до інвалідної коляски	Користувач коляски; той, хто користується коляскою
Розумово відсталий, з розумовими відхиленнями, загальмований, ненормальний	Людина з психічними, розумовими порушеннями
Каліка, недієздатний, немічний	Людина з інвалідністю
Спазматичний (спазматик)	Людина з церебральним паралічем
Психічно хворий, божевільний	Особа з розумовими, психічними порушеннями
Глухонімиий	Нечуючий; користується жестовою мовою
Сліпий	Незрячий; особа з порушеннями зору
Епілептик, діабетик, депресивний	Особа з епілепсією/діабетом/депресією; особа, яка має епілепсію/діабет/депресію
Карлик, гном, ліліпут	Людина низького зросту, невисока
Напад (якоїсь хвороби)	Приступ

Техніка «Ярлики» Етап — Емоційна вправа

Зразки дій та емоцій:

«жалій мене»;
«розмовляй так, ніби мені 5 років»;
«ігноруй мене»;
«підбадьорюй мене»;
«кажи, що я нічого не вмію і не можу»;
«корч мені гримаси»;
«усміхайся мені»;
«будь похмурим»;
«штовхни мене»;
«злись на мене»;
«гладь голову»;
«тікай від мене»;
«привітайся»;
«бійся мене»;
«візьми за руку».

Техніка «Учні можуть учитися РАЗОМ»

Зразки карток:

Дитина, яка не бачить
Дитина, яка не чує
Дитина, яка самостійно не пересувається
Дитина, яка не розмовляє
Дитина, яка користується візком
Дитина, яка заїкається
Дитина, якій важко спілкуватися з однолітками
Дитина, яка має тільки одну руку
Дитина з синдромом Дауна
Дитина, яка погано запам'ятовує
Дитина, яка носить окуляри
Дитина, яка кульгає
Дитина, яка бачить тільки одним оком

Дитина, яка бачить тільки зелені та червоні кольори
Дитина, яка не вміє читати
Дитина, яка хворіє та живе в лікарні

2. Рефлексія (секрети ефективності)

(заняття адаптовано для здобувачів вищої освіти з курсу «Бери і роби» онлайн платформи Edera за підтримки Міністерства освіти і науки України. Режим доступу - <https://courses.ed-era.com/login?next=/dashboard>)

Рефлєксія (від лат. *reflexio* — «повертаюся назад») — метод самоаналізу знань і вчинків, їх значень та меж.

Педагогічна рефлексія — наслідок взаємодії вчителя з учнем, який полягає у зворотньому зв'язку від учня після засвоєння масиву поданої вчителем інформації.

Навчання організувати та провести рефлексію.

Однохвилинне есе

У цьому завданні студенти мають записати свої найбільші відкриття або найважливіші питання сьогоdnішнього заняття за 1 хвилину. Ця діяльність дозволяє їм поміркувати над навчанням та удосконалює навички аналізу та синтезу.

Приклад запитань, які доцільно використовувати для однохвилинного есе (їх можна класифікувати за видом навчального досвіду, який отримав студент:

- Не підглядаючи у свої нотатки, напишіть, що найбільше запам'яталося про сьогоdnішньому заняття?
- Які цікаві питання сьогоdnішньої теми залишаються для вас без відповіді?
- На вашу думку, яка найкорисніша ідея обговорювалася на сьогоdnішньому занятті?
- Чи погоджуєтесь ви із цим твердженням: . . . ? Чому?
- Що ви вважаєте основною метою сьогоdnішнього заняття?
- Які зв'язки ви помітили між сьогоdnішньою темою та іншими темами, які ми раніше опанували?
- Що з вивченого на занятті, на вашу думку, пов'язане з тим, що ви вивчали на інших предметах?

- Запропонуйте на початку апробації більше часу, поступово зменшуйте його до 1 хвилини.

Перед апробацією однохвилинного есе варто застосувати вправу «3-2-1», яка допоможе студенту краще опанувати механізм рефлексії. Цифри у цій стратегії вказують на те, як багато з кожного виду резюме ви просите в студентів зазначити: Наприклад, ви може запропонувати студентам записати:

- **3 факти, які вони дізналися на занятті;**
- **2 питання, які у них виникли під час заняття або їх зацікавили?**
- **1 взаємозв'язок з реальним життям, який вони встановили.**

Час на виконання цієї вправи викладач визначає на власний розсуд.

Ще одним гарним варіантом цієї стратегії буде вправа «TimeOut!» «Час вичерпано» під час різних частин заняття.

Попросіть студентів зробити паузу на кілька хвилин, щоб поміркувати над їх навчання, дайте їм шанс організувати свої думки, узагальнити, розставити пріоритети, важливі ідеї, а отже, перенести інформацію у довготривалу пам'ять. Вправу «TimeOut!» можна пропонувати кілька разів під час заняття. Пауза для роздумів та письма студентів два-три рази під час заняття дозволяє закріпити навчання та глибше розуміння.

Пропонуємо наступні питанням студентам:

1. Що ти помітив/вивчив?
2. Які питання залишилися без відповіді?
3. Який взаємозв'язок з попереднім матеріалом ти зробив?

У цифровому класі можна запропонувати студентам перед, під час і після закінчення заняття дати відповіді на ці запитання за допомогою інструментів зворотного зв'язку, таких як Mentimeter або Chatzy, Padlet, або Питання в Google Classroom.

Варіацією цього завдання може бути вправа «SMS». Студентам пропонується написати sms-повідомлення другу про сьогоднішнє заняття (не більше 15 слів).

Для цього завдання можна використати цифрові інструменти: сервіс **Mentimeter** чи **Padlet** або використати шаблон, друковану основу.

Мапа тіла

Методисти організації «Evaluation support Scotland» розробили інструмент для рефлексії «Мапа тіла», який поєднав різні види рефлексії. Після уроку/лекції/семінару учнів/студентів просять дати відповідь на чотири ключові запитання:

1. Що змусило задуматись?
2. Що хочеться взяти з собою?
3. До чого б не хотілося повернутися?
4. Що найбільше розважило?

«Мапа тіла»

Океан успіху

Ще одним гарним графічним органайзером для структурування процесу рефлексії є «Океан успіху». Цей інструмент для рефлексії, розроблений педагогами Університету Ланкастера, одного з найкращих сучасних дослідницьких університетів Великої Британії.

Інструмент за допомогою візуальних образів акули, айсберга, рятувального круга, маячка та човна проковує учнів поміркувати над тим, як можна покращити свій результат та які кроки потрібно зробити до бажаної мети.

Океан успіху

	<p>Акула</p> <p>Що заважає досягнути поставленої мети/цілі?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
	<p>Айсберг</p> <p>Опиши ситуацію, коли тобі було найскладніше</p> <hr/> <hr/> <hr/>
	<p>Рятувальний круг</p> <p>Запиши усе, що може допомогти тобі отримати результат</p> <hr/> <hr/> <hr/>
	<p>Маяк</p> <p>Що може зробити учитель, щоб допомогти тобі?</p> <hr/> <hr/> <hr/>
	<p>Човен</p> <p>Як тобі можуть допомогти однокласники/члени команди?</p> <hr/> <hr/> <hr/>

Навчальний дайвінг

НАВЧАЛЬНИЙ ДАЙВІНГ:

яку глибину ти підкорив (ла) сьогодні?

Прізвище та ім'я

Клас

Дата

Що
я виконав(ла)?

Наскільки
важливим
є те, що я
виконав(ла)?

Де я могу
це знову
використати?

Який алгоритм
для досягнення
успіху я
застосував(ла)?

Наскільки
добре я це
виконав(ла)?
Що можна
удосконалити?

Як я могу
використати
новий досвід у
майбутньому?

Що я відкрив(ла)
нового про себе
як учня
(ученицю)?

ЕСКІЗ-РЕФЛЕКСІЯ

Прізвище та імя

ЩО Я ВИКОНАВ (ЛА)?

**НАСКІЛЬКИ УСПІШНО Я ВИКОНАВ (ЛА)
ЗАВДАННЯ?**

**ЯК ВИКОНАННЯ ЦЬОГО ЗАВДАННЯ
МОЖЕ ВПЛИнути НА МІЙ УСПІХ У
МАЙБУТНЬОМУ?**

**ПЕРЕШКОДИ ТА ТРУДНОЩІ, ЯКІ
Я ПОДОЛАВ(ЛА)**

**ЯК Я ПОДОЛАВ (ЛА) ЦІ
ТРУДНОЩІ?**

**ЦЕЙ ДОСВІД ДОПОМІГ
ДІЗНАТИСЯ:**

**НАСТУПНОГО РАЗУ Я
ВИКОНАЮ ЦЕ ПО-ІНШОМУ:**

Пауза для роздумів

<input type="text"/>	<input type="text"/>
ДАТА	ПРІЗВИЩЕ ТА ІМ'Я
<input type="text"/>	<input type="text"/>
КЛАС	ТЕМА

 ПАУЗА ДЛЯ РОЗДУМІВ
СТОП! Зупинись, щоб обміркувати вивчене!

Що ти помітив/вивчив?

Які питання виникли у тебе або залишилися без відповіді?

Який зв'язок з попередньою темою (темами) ти помітив (встановив)?

Лабораторне заняття № 4. Організація та проведення дистанційного полілогу «Сучасні можливості дистанційної освіти»

Проведення спільного заняття зі студенткою, яка навчається у європейському вищому навчальному закладі у ZOOM форматі.

Обговорення можливостей для українських студентів щодо можливості дистанційного навчання у європейських закладах вищої освіти та платформах:

Coursera - засновано у 04.2012 р. проф. Стенфорду Е.Ином і Д.Коллер (навчається - 5 млн. студентів із 190 країн, 530 + курсів, 100 + ЗВО);

EdX - засновано у 05.2012 р. Массачусетським технічним університетом та Гарвардом (навчається 1,65 млн. студентів із 225 країн, 125+ курсів, 50+ ЗВО);

Udacity - засновано 02.2012 р. проф. інформатики С.Турном і директором з досліджень Гугл П.Норвігом, навчається 1,8 млн. студентів із 190 країн, 33 курси, 25 ЗВО.

А також знайомство з новою освітньою платформою Keystone online studies, що надає освітні послуги дистанційно, на якій зареєстровано більше 200 університетів провідних країн світу (США, Канада, Велика Британія, Іспанія, Бельгія та ін.) та можливістю навчання у різних закладах вищої освіти.

Лабораторне заняття № 5.

Розробка та проведення відкритого діалогу «Академічна доброчесність»

Сценарій проведення відкритого діалогу «Академічна доброчесність»

*Школа - це майстерня, де формується думка підрастаючого
покоління, треба міцно тримати її в руках, якщо не хочеш
випустити з рук майбутнє.*

А. Барбюс

Модератор. Академічна доброчесність, чесне здобуття якісної освіти є ключем до успіху нашої країни, а молодь готова зробити

крок на зустріч змінам і почуватися більш комфортно, висловлюючи власну думку, здобуваючи якісну освіту та будуючи кар'єру, покладаючись на власні сили.

Академічна доброчесність базується на згоді усіх учасників академічного процесу дотримуватися правил та виконувати покладені на них обов'язки. На жаль, непорозуміння між викладачами та здобувачами вищої освіти часто призводять до взаємної неприязні.

Доброчесність є необхідною й важливою складовою будь-якого істинного досвіду освіти – доброчесність з боку як викладача, так і здобувача вищої освіти.

Якщо взяти прості приклади:

- *Чи хотіли б ви, щоб вас оперував лікар, який списував і нечесно здобував оцінки в медичному університеті;*

- *Чи почувалися б ви впевнено й комфортно на мосту, спроектованому інженером, який списував і нечесно здобував оцінки в технічному університеті;*

- *Чи довірили б ви свою дитину вчителю, котрий не відвідував заняття в університеті та навчався лише на трійки?*

Якщо ми не виявлятимемо доброчесності в малих речах, якщо для нас буде можливим виправдовувати плагіат, або списування, або “халатно” виконану роботу, то як ми зможемо утримуватися від такого ставлення у сферах, які насправді мають для нас значення, тоді, коли ціна питання – це гроші, або можливість підвищення чи просування, або наш авторитет в очах інших людей?

Поняття «доброчесність» глибоко вкорінене у українську педагогіку. Філософ Григорій Сковорода ще у 18 столітті вів у нашу культурну традицію термін «добронравіє» для позначення цієї етичної категорії.

Особливу увагу у вихованні доброчесності школярів звертав свою увагу Василь Сухомлинський. У праці «Сто порад учителю» він наголошував про важливість вихованні в учнів правдивості та чесності. Форма середньої освіти лише актуалізує це питання для української педагогічної науки.

На відміну від широкого поняття етичної та філософської категорії «доброчесності», «академічна доброчесність» - це категорія нормативна, прописана у вітчизняному законодавстві та міжнародному праві.

Чітке визначення «академічної доброчесності» закріплене в законі «Про освіту».

Відповідно до статі 42 ЗУ «Про освіту».

«Академічна доброчесність» - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу пі час навчання, викладання та впровадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Цих правил повинні дотримуватися усі учасники освітнього процесу. Щоб забезпечити довіру до результатів навчання, наукових та творчих досягнень.

Тому академічна доброчесність – це комплексне поняття, воно поєднує ціннісні складові з етичним значенням та застосуванням. Воно стосується усіх рівнів освіти в країні від початкової школи до ЗВО.

Порушення академічної доброчесності:

- академічний плагіат;
- фабрикація та фальсифікація;
- списування;
- обрах в усіх можливих формах;
- хабарництво;
- необ'єктивне оцінювання;
- допомога учням під час тестів;
- використання учнями допоміжних матеріалів;
- проходження оцінювання замість інших осіб;
- необ'єктивне оцінювання компетентностей педагогів під час атестації чи сертифікації.

Модератор. Варто пам'ятати, що академічна доброчесність це невичерпний набір суворих правил чітко визначених раз і назавжди. Це насамперед основа чесної співпраці для побудови довіри одне до одного, здобутих знань та оцінок. Принципи доброчесності ми не полишаємо в університеті, ще те що ми формуємо в собі та несемо з собою у продовж усього життя. І саме від того як ми виховуватимемо наших дітей сьогодні буде залежати те як виглядатиме наше суспільство завтра.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками **передбачає:**

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні, розробив документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності» (Fishman 2012). За цим підходом, академічна доброчесність – це відданість академічної спільноти, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності.

Чесність	Академічні спільноти доброчесності просувають пошук істини й знання через інтелектуальну та особисту чесність у процесі навчання, викладання, наукових досліджень і надання сервісів по дорученню адміністрації
Довіра	Академічні спільноти доброчесності стимулюють і покладаються на клімат взаємної довіри. Клімат довіри заохочує і підтримує вільний обмін ідеями, який у свою чергу дає можливість науковим пошукам реалізуватися найповнішою мірою
Справедливість	Академічні спільноти доброчесності встановлюють чіткі й прозорі очікування, стандарти для підтримання справедливості у стосунках між здобувачами вищої освіти, викладачами та адміністративним персоналом
Повага	Академічні спільноти доброчесності цінують інтерактивну, кооперативну та партисипативну природу навчання і пізнання. Вони поважають та вважають за належне розмаїття думок та ідей
Відповідальність	Академічні спільноти доброчесності покладаються на принципи особистої відповідальності, що підсилюється готовністю окремих осіб і груп подавати приклад відповідальної поведінки. Підтримують взаємно узгоджені стандарти, а також вживають належних

	заходів у випадку їхнього недотримання
Мужність	Для розбудови й підтримання академічних спільнот доброчесності потрібно більше, ніж просто вірити в фундаментальні цінності. Трансформація цінностей від розмов про них до відповідних дій, їхнє відстоювання в умовах тиску і труднощів потребує рішучості, цілеспрямованості і мужності.

Академічній доброчесності протиставляється категорія академічної недоброчесності (*academic misconduct, dishonesty*), основні прояви якої знаходяться у таких видах діяльності:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема, під час оцінювання результатів навчання;

- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти;

- *хибне співстворство* – внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці осіб, які не брали участь у створенні продукту.

Модератор. Сьогодні ми визначимо правила і норми, спираючись на принципи академічної доброчесності.

Наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники, співробітники, здобувачі вищої освіти та інші особи, що є учасниками освітнього процесу Рівненського державного гуманітарного університету, зобов'язуються дотримуватися:

- 1) законності та верховенства права;
- 2) свободи та людської гідності;
- 3) патріотизму та служіння українському народові;
- 4) професіоналізму та компетентності;
- 5) чесності і порядності;
- 6) справедливості та толерантності;
- 7) партнерства і взаємодопомоги;
- 8) поваги та взаємної довіри;
- 9) відкритості і прозорості;
- 10) колегіальності та демократичності;
- 11) самовдосконалення і саморозвитку;
- 12) персональної відповідальності та роботи на результат;
- 13) формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення;
- 14) формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками;
- 15) формування громадянської культури;
- 16) нетерпимості щодо недотримання правил і норм Кодексу академічної доброчесності.

*Всередині нас криються потенційні творчі можливості,
й ми повинні працювати щосили,
щоб розкрити цей потенціал.
Кожна людина має відчутти,
що вона мусить знайти свою життєву місію.*

Мартін Лютер Кінг

Проведення відкритого діалогу «Особливості реформування освітньої системи України»

Сценарій проведення відкритого діалогу

«Сучасна освітня система України: реалії та перспективи»

Ваш час обмежений, не витрачайте його, проживаючи чуже життя. Не попадайтеся на гачок віровчення, яке існує на уявленнях інших людей. Не дозволяйте поглядам інших заглушати свій власний внутрішній голос.

І дуже важливо мати мужність слідувати своєму серцю та інтуїції. Вони, так чи інакше, вже знають, що ви дійсно хочете зробити. Все інше – другорядне.

Стив Джобс

Відкритий діалог проводиться спільно із викладачами та здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти педагогічного факультету РДГУ. Модератори діалогу: викладач та здобувач.

Мета діалогу – ознайомити учасників заходу з інноваціями початкової освіти Рівненщини та сучасними викликами закладів вищої освіти України.

Завдання діалогу – сформувати у здобувачів вищої освіти педагогічного факультету розуміння важливості наступності та послідовності у вихованні та навчанні дітей в освітніх закладах України; ознайомити здобувачів вищої освіти педагогічного факультету з освітніми можливостями у закладах вищої освіти України; сформувати комунікативну компетентність здобувачів вищої освіти в обговоренні нових можливостей та завдань сучасної освітньої системи України.

Хід проведення діалогу

Модератор. Суспільство знань (від англ. knowledge society), виробничими ресурсами якого є знання, інтелект, компетентності, ціннісні орієнтири, бачить вихователя-педагога нової формації компетентним, умотивованим, кваліфікованим, який має академічну свободу й розвивається професійно впродовж життя, самостійно й творчо здобуває інформацію, організовує дитиноцентрований освітній процес із максимальним наближенням навчання і виховання конкретної дитини до її сенситивних періодів

розвитку, сутності, здібностей, можливостей, потреб, запитів, настанов і життєвих планів.

Модератор. У новому освітньому просторі професійний розвиток педагога передбачає його саморозвиток і самореалізацію впродовж усього життя як актуальних соціально-культурних пріоритетів та смислів. Таке соціальне замовлення актуалізує необхідність підготовки фахівців, які відповідають викликам суспільства знань, здатних до неперервного інтелектуального, культурного і духовного розвитку впродовж життя шляхом формальної і неформальної освіти, орієнтовані на збереження, примноження та передачу гуманістичних суспільних цінностей, засвоєння нових професійних ролей і функцій, адаптовані до умов стрімкозмінного суспільства.

Модератор. Тому відкритий діалог має на меті ознайомити усіх учасників діалогу про інновації в початковій освіті та з умовами формування педагогів нової генерації.

Ви отримуйте від життя лише те, що наважуєтеся попросити. Не бійтеся підвищувати планку. **Опра Уїнфрі.**

Доповіді здобувачів вищої освіти:

- «Нова Українська школа – нові можливості»;

- «Вища освіта: реалії та проблеми».

Діалог проходить у формі спілкування студент-студент, викладач-студент, студент-викладач. Викладачі та студенти педагогічного факультету мають обговорити проблемні питання, що стосуються початкової та вищої освіти. Спільне обговорення проблем, що стосуються підготовки майбутніх педагогів.

Таке обговорення актуальних проблемних питань відкритого діалогу сприяє розвитку та впровадженню у освітній процес вищої школи діяльнісного підходу у навчанні, оскільки відкритий діалог сприяє усвідомленому навчанню самих студентів.

Вірте в себе! Вірте в свої здібності!
Без скромної, але розумної впевненості у своїх силах,
ви не зможете бути успішним чи щасливим.

Норман Вінсент Піл

Лабораторне заняття № 6. Організація та проведення психолого-педагогічних тренінгів

(Матеріали розроблені: Третяк О.М. Професійний розвиток майбутнього вчителя початкової школи: навчально-педагогічний тренінг (для студентів напряму підготовки «Початкова освіта»). Рівне : РДГУ, 2014 р. 96 с.).

У сучасній освітній системі вищої школи України створюються нові умови спеціальної систематичної підготовки вчителів початкової школи через впровадження в освітній процес інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розвиток особистості майбутнього фахівця.

Особливий інтерес становить проблема використання тренінгових технологій навчання в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя початкової школи, творчого педагога вищої школи, який здатний забезпечити ефективне спрямування процесу здобуття вищої педагогічної освіти на майбутню професійну діяльність.

Під тренінговою технологією розуміють систему діяльності щодо відпрацювання певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових завдань у процесі навчання. Тренінг - (англ. training) - це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Під тренінгом розуміють організаційну форму навчально-виховного процесу, яка, спираючись на досвід і знання її учасників, забезпечує ефективне використання різних педагогічних методів за рахунок створення позитивної емоційної атмосфери та спрямовується на отримання сформованих навичок і життєвих компетенцій.

Тренінгові технології дозволяють інтенсифікувати процес опанування нових знань, дозволяють максимально реалізовувати свій творчий потенціал за нової епохи, яка вимагає від людини нових моделей поведінки і професійної діяльності.

Головною особливістю використання тренінгових технологій є сприяння підвищенню не тільки рівня знань, але й практичних навичок учасників, що є важливим аспектом у професійній

підготовці майбутнього вчителя початкової школи та творчого педагога вищої школи.

Тренінгові технології базуються на запитаннях та пошуку, вони повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності, самостійність, здатність до прийняття рішень, взаємодії тощо. Тренінг, має на меті підвищення рівня професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів та творчого педагога вищої школи сприяє особистісному росту студента.

Для реалізації поставлених цілей тренінгу в рамках програми інноваційних технологій навчання пропонуємо різні види вправ, активні методи, прийоми з метою отримання ефективних результатів дослідження, а саме: дискусія, гра, міні-лекція, бесіда, розповідь, пояснення, диспут, мозкова атака, метод кейсів, індивідуальні завдання, робота парами, робота в малих групах, імітація, ситуаційні завдання, рефлексія, тестування, презентація тощо. Підбір методів залежить від доцільності його використання в межах конкретної вправи. Різного роду вправи передбачають аналіз, моделювання ситуації, тренування, підготовку до дії, пошук вирішення проблем різного характеру, стимулювання уявлення, концентрацію уваги та інше.

Кожне тренінгове заняття складається з трьох частин: вступна частина, основна та заключна.

Тренінгова програма професійного розвитку майбутнього вчителя початкової школи та творчого педагога вищої школи є ефективним засобом формування професійної компетентності педагога в системі цілеспрямованої професійної підготовки. Запропонована технологія тренінгу надає її учасникам можливість імітації конкретних видів професійної діяльності фахівця; сприяє ефективному оволодінню теоретичними знаннями, практичними вміннями та навичками; сприяє формуванню професійно важливих особистісних якостей та ціннісних орієнтацій педагога початкової школи, його психічних властивостей; цілеспрямованості і прагнення до реалізації своїх особистих планів.

Тема тренінгу:

**ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТА ТВОРЧОГО ПЕДАГОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Мета: удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи; формування його професійної компетентності.

Завдання:

- формування позитивного образу майбутнього педагога, усвідомлення суспільного значення своєї майбутньої професії;
- формування цілісного уявлення про педагогічну діяльність з її недоліками та позитивними сторонами;
- усвідомлення та формування особистісних якостей та ціннісних орієнтацій вчителя початкових класів;
- виявлення мотиваційних диспозицій;
- сприяння свідомому оволодінню фундаментальними знаннями і досвідом в процесі професійної підготовки;
- розвиток практичних умінь і навичок творчої педагогічної діяльності вчителя;
- розвиток компетентності міжособистої і професійної поведінки в спілкуванні;
- розвиток схильності до самовиховання, самоконтролю, самовдосконалення;
- формування комунікативності, ініціативності, емпатійності, впевненості в собі, націленості на співпрацю, співтворчість тощо.

Вид тренінгу: соціально-навчальний (професійного спрямування); «Я» - «інші».

Цільова група: студенти педагогічного факультету

Кількість учасників: 15 – 20.

Базові поняття: професійна компетентність, компоненти професійної компетентності, вчитель, модель ідеального педагога, професійна спрямованість, професійно значущі якості вчителя початкових класів, емпатійні здібності, комунікативність, компоненти комунікативності, стилі спілкування, педагогічна ситуація, конфлікт, самовиховання, прийоми та засоби самовиховання, самопізнання, самооцінка, самовплив, самовдосконалення тощо.

Актуальність: Проблема якісної професійно-педагогічної підготовки вчителя завжди була актуальною для суспільства та успішного розвитку країни. Інноваційне суспільство вимагає постійного зростання професійної компетентності педагогів і вдосконалення їх підготовки, що зумовило впровадження сучасних

технологій навчання у процес професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, зокрема тренінгових занять.

Тренінгові заняття спрямовані на:

- підвищення рівня професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи через впровадження у навчально-виховний процес ВНЗ інтерактивних методів навчання;
- підвищення мотивації студентів;
- розвиток адекватного самоконтролю, здатності до самовиховання, самовдосконалення;
- формування професійно значущих якостей особистості майбутнього вчителя початкових класів, зокрема толерантності, емпатійності, здатності до рефлексії, альтруїзму;
- формування вміння спілкуватися, висловлювати власні думки і погляди, вирішувати нестандартні педагогічні ситуації, знаходити компроміс під час конфліктних ситуацій;
- виховувати почуття відповідальності, взаємоповаги тощо.

Використовуючи можливості тренінгових технологій в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя початкової школи відбувається:

- адаптація студентів до умов майбутньої професійної діяльності;
- мотивування і стимулювання майбутніх фахівців педагогічної сфери до роботи в школі;
- моделювання професійних умінь майбутнього фахівця;
- задоволення фахових освітніх інтересів та потреб;
- вміння виявити свої професійно важливі якості;
- забезпечення здатності до навчання впродовж життя;
- формування професійної мобільності, компетентності та конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці.

Тренінгові заняття необхідно активно впроваджувати в процес підготовки майбутнього вчителя початкової школи з метою цілеспрямованого та ефективного формування його професійної компетентності.

Тренінгове заняття на тему:

«Що було найголовніше в моєму житті?
Без вагань відповідаю: любов до дітей».

В.О.Сухомлинський

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТА ТВОРЧОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Мета: формувати в учасників тренінгу позитивний образ педагога, створити модель ідеального педагога, спонукати до бажання бути взірцевим вчителем.

Завдання:

- сформуванати в учасників позитивне відношення до педагогічної діяльності;
- сформуванати професійно важливі якості особистості;
- визначити мотивацію вибору професії;
- побудувати модель ідеального педагога;
- ознайомити учасників з постулатами педагогічної етики.

Обладнання: листки паперу, ватмани, маркери, сувенірне серце, м'яч.

Роздатковий матеріал: бланки «таблиця очікувань», постулати педагогічної етики.

I. Вступна частина

1. Вступне слово тренера

Час: 3-5 хв.

Вітальне слово. Повідомлення теми тренінгу та сьогоднішнього тренінгового заняття, мети, структури заняття.

Тренер зазначає, що всі учасники по тій чи іншій причині обрали професію педагога. Іван Драч в «Думі про вчителя» зазначав:

- «Нема жадливішої роботи, ніж учительська,
Нема виснажливішої роботи, від учительської,
де нерви паляться, мов хмиз сухий,
де серце рветься...

Але нема щасливішої долі,
коли людина з твоїх рук, учителю,
іде у світ – на краплю світ людніє».

- А тому нехай заслужено пишаються своїми великими відкриттями вчені, нехай гордяться своїми патентами винахідники, нехай не без підстав вважають свою місію особливо вагомою медики, святі отці, державні діячі, але коли до класу заходить педагог і розпочинається священнодійство, ім'я якому урок, я глибоко впевнена, що кермо планети і доля людства, його майбутнє – саме в твоїх руках, учителю!

- Та щоб заслужити на такий високий ранг, сучасний вчитель повинен відповідати певним вимогам. А яким саме, це ми сьогодні і з'ясуємо.

2. Знайомство. Вправа «Моя рука розкаже про мене»

Мета: познайомити учасників групи між собою.

Вид: комунікативна вправа (самопрезентація).

Час: 10 хв.

Обладнання: листки паперу А4, маркери.

Інструкція: Тренер роздає кожному учаснику листок паперу і пропонує обвести на ньому свою праву руку.

- Кожен палець вашої руки несе певну інформацію. На великому пальці напишіть як вас звати, але не так як вас називають близькі люди, а так, як вас будуть називати ваші майбутні учні. На вказівному пальці – причина, через яку ви обрали професію вчителя; на середньому вкажіть 3 риси характеру, які вам у вас подобаються; на безіменному – 3 риси характеру, які вам у вас не подобаються. Мізинець – ваше хобі.

На виконання завдання дається 5 хвилин. За хвилину тренер попереджає, що час закінчується.

Тренер розпочинає першим і запускає групу за годинниковою стрілкою.

Наприклад: *Мене звати Оксана Миколаївна. Бути вчителем я мріяла ще з дитинства. Особливо я вдячна своїй першій вчительці, яка прищепила мені любов до вчительської професії. Педагог – це не професія, це – покликання душі! Риси, які я в собі ціную – це доброта, комунікабельність, свобода. Найбільше мені не подобається моя невпевненість, страх перед чимось новим, лінь.*

- Чи дізналися ви щось нового один про одного?

Тренер, після презентації всіх учасників, озвучує образ кожного, користуючись почутою інформацією.

3. Вправа «Правила роботи»

Мета: прийняти правила роботи тренінгової групи.

Час: 5 хв.

Обладнання: ватман, маркери.

Інструкція: Тренер зазначає, що для ефективної роботи групи необхідно прийняти певні правила, яких повинні дотримуватись всі

учасники даної групи. За невиконання правил необхідно придумати певне покарання (звісно, в рамках розумного).

Кожен учасник пропонує певне правило, і якщо група приймає, то ведучий записує його на ватмані. Це означає, що правило прийняте. Тренер також може пропонувати певні правила. Правила мають бути присутні на кожному тренінговому занятті.

Наприклад:

Правила роботи в групі:

1. *Активність.*
2. *Відвертість.*
3. *Толерантність.*
4. *Дисципліна.*
5. *Правило «піднятої руки».*
6. *Слухати і чути.*
7. *Правило «Стоп».*

- Якщо в ході тренінгу виникне потреба доповнити правила, то це можна буде зробити, проговоривши пропозицію в групі.

4. Вправа «Мої очікування»

Мета: дати можливість учасникам визначити свої очікування та хвилювання з приводу тренінгу.

Час: 3-5 хв.

Обладнання: бланки «таблиця очікувань».

Інструкція: Тренер роздає кожному учаснику бланк «Таблиця очікувань» і пропонує записати по 3 твердження в кожен стовпчик.

Кожен учасник по бажанню озвучує свої очікування та хвилювання. Бланки зі зворотної сторони підписуються і здаються тренеру. На останньому тренінговому занятті вони знову будуть роздані учасникам, щоб ті змогли оцінити, в якій мірі тренінг задовольнив їхні очікування. Це допоможе учасникам дати підсумкову оцінку тренінгу.

5. Вправа «Будь ласка»

Мета: зняти напруженість, розвивати уважність.

Вид: рухлива.

Час: 4 хв.

Обладнання: -

Інструкція: Тренер пропонує учасникам стати в коло і повторювати за ним рухи. Але виконувати тільки ті, яким передує

фразою: «Будь ласка». Наприклад: «Будь ласка, підніміть руки» - рух виконується. А якщо говориться просто: «Підніміть руки», то руки не треба піднімати. Вправа проводиться у швидкому темпі. Під час вправи пропонується реагувати тільки на команди, а не на рухи ведучого, який спеціально може виконувати не ті рухи, про які йдеться в команді.

Шерінг:

- Як Ви себе почуваєте? (Учасники проговорюють свої почуття та емоції).

II. Основана частина

1. Вправа «12 ТАК»

Мета: сформувати в учасників позитивне відношення до педагогічної діяльності, визначити мотивацію вибору професії.

Вид: аналітична вправа.

Час: 10 хв.

Обладнання: ватман, маркери.

Інструкція: Тренер запитує учасників, чому Вони обрали професію вчителя, чим вона їх приваблює. Учасники називають аргументи на адресу вчительської професії і записують їх на ватмані. Останні 4 твердження аналізуються, оскільки перші само собою є зрозумілі і не потребують обговорення.

Шерінг:

- Чи важко було придумати аргументи, які надають переваги професії педагога?

- Чи задоволені Ви своїм вибором?

2. Вправа: «Вчитель: який він?»

Мета: взаємозв'язок внутрішнього стану і зовнішніх проявів.

Вид: рухлива.

Час: 5-7 хв.

Обладнання: м'яч.

Інструкція: Кидаючи одному з учасників м'яч, називаємо його ім'я. Той, хто отримує м'яч, виходить у коло і жестами, позою, мімікою має продемонструвати будь-яку якість сучасного вчителя. Всі інші повторюють за ним рухи, намагаються відчутти цей стан. Потім група вгадує, яка якість була продемонстрована.

Учасник кидає м'яч іншому і той, в свою чергу, демонструє іншу якість педагога.

Шерінг:

- Як Ви себе почуваєте?
- Чи легко було продемонструвати певну якість?
- Чи відчували той стан, який був продемонстрований ведучим учасником?

3. Вправа «Самопрезентація»

Мета: підвищити самооцінку, вміти висловлювати власну думку.

Вид: комунікативна.

Час: 15 хв.

Обладнання: листки паперу, ручки, фломастери.

Інструкція: тренер роздає кожному учаснику листки паперу А4 і пропонує двома перпендикулярними лініями поділити їх на 4 частини. В I частині учасникам необхідно зобразити себе, абстрагуючи свій образ чи то з твариною, чи то з рослиною, певним явищем тощо. II частина – зобразити символічно свої досягнення; III – свою групу; IV – мрії. Тренер нагадує, що на роботу дається 10 хвилин, після чого кожному необхідно буде представити свій образ, досягнення, мрії і пояснити, чому саме так вони зобразили.

Наприклад:

Я почуваю себе квіткою під сонцем: життєрадісна, весела. Сонце дарує мені енергію, допомагає рухатися вперед. Земна травичка – це батьки, друзі, які мене підтримують, завжди готові прийти на допомогу.

Мої досягнення – це, насамперед, моя робота зі студентами у ВНЗ, моя сім'я. Східці символізують рух вперед від народження до подальших вершин.

Колектив – ваза з квітами, що символізує єдине ціле, але кожна особистість – це індивідуальність.

Шерінг:

- Чи легко було відійти від реального образу до абстракції?
- Що нового Ви дізналися один про одного?

4. Вправа «Гаряче серце»

Мета: побудувати модель ідеального педагога, ознайомитися з постулатами педагогічної етики.

Вид: «мозкова атака».

Час: 15-20 хв.

Обладнання: сувенірне серце, ватман, маркери, постулати педагогічної етики.

Інструкція:

- Яким, на Вашу думку, має бути сучасний педагог?

Учасники по-черзі роблять короткі виступи, тримаючи в руках «гаряче серце». Вони можуть мовчати, тримаючи в руках «серце» і ніхто не має права перервати це мовчання.

Приєм мозкової атаки дозволяє отримати від групи велику кількість тверджень, щодо даної проблеми, не вдаючись до тривалого обговорення чи опитування.

- А тепер, на основі почутого, давайте побудуємо модель ідеального педагога. Насамперед, зазначимо, що ті характеристики, які Ви називали, стосуються педагога не тільки як фахівця своєї сфери, але й працівника загалом, людини. Тому наша модель буде тривимірною:

Група ділиться на три підгрупи і кожна з них буде групову модель. Після цього кожна група представляє модель всім.

- Дайте характеристику кожній моделі? Що в них спільного? Яку модель варто доповнити? Що ви запропонували в дану модель від себе?

- Молодці! Отже, у процесі підготовки сучасного вчителя дуже важливо, щоб майбутній педагог глибоко усвідомив свій професійний ідеал як своєрідну модель, на яку орієнтуватиметься в процесі навчання та самоосвіти, виховання та самовиховання. І якби кожен педагог у своїй діяльності орієнтувався на дану модель, то, мабуть, авторитет вчительської професії піднявся б на значно вищу щабліну, вчитель отримував би задоволення від своєї діяльності, і як результат, від цього щасливими були б діти. А як приклад, я зачитаю Вам твір однієї учениці:

Учитель в житті дитини

Щасливий той, кому Бог подарував Учителя. Так, саме Учителя – з великої літери. Я знаю, що кожен із нас за шкільний вік зустрічав чимало вчителів. Одні з повагою запам'ятовуються, від других пам'ять відвертається, треті пройшли немов стороною...

Та ось одного разу увійде до класу Учитель – і в цю мить життя твоє назавжди зміниться, ти побачиш себе іншими очима, будеш намагатися стати кращим, розумнішим і добрішим.

...На жаль, я не пам'ятаю того дня, коли вперше увійшла після дзвоника до класу наша нова вчителька української мови та літератури. Ми її не чекали і тому незадоволено здивувались, бо звикли до попередньої «ліберальної» викладачки.

Та от вона звернулася до нас тихим, але сильним голосом. І скільки в ньому було гідності, ввічливості, поваги до нас, семикласників, що ми враз замовкли, заворожено слухаючи її бездоганну мову! А вона лилась і лилась прекрасною поезією народної творчості, розкриваючи перед нами славетну історію наших дідів-прадідів, нашої України.

І так – кожен урок: як відкриття, як одкровення, як безцінний подарунок. Не дивно, що «трійок» (про «двійки» я вже й не кажу) у нас майже не було. Всі намагалися відповідати якнайкраще, щоб стати найкращим для Учительки. На перервах до неї неможливо пробитися: всі хотіли бути поруч, всім потрібна була її увага, її слово, її усмішка.

Дивно, але саме тоді я зрозуміла, чим відрізняється справжній Учитель від того, що просто працює учителем. Одного разу я запізнювалась на урок і в коридорі побачила, як Учительку затримував біля класу її колега, що, мабуть, не хотів закінчувати з нею розмову. Вона ввічливо його зупинила: «Пробачте, але я запізнююся до дітей!» Вона сказала «до дітей», а не «на урок». І в цьому – секрет її неперевершеності як Учителя і як людини.

Минув час. Мінялися учителі, навчальні предмети, змінювалися і ми. Але пам'ять назавжди закарбувала в серці образ моєї Учительки, якій я вдячна майже всім тим кращим, що є в моїй душі. Вона навчила мене, перш за все, щиро любити людей, розуміти їх і поважати. Вона розкрила мені велич моєї рідної мови, горду і нескорену її долю, прищепила палку любові до української літератури. І вже через це вона підвела всіх нас, своїх учнів, до головного – до істинного розуміння поняття «Батьківщина» і

любові до неї. На все життя запам'ятала я слова: «Любити рідну землю, свою країну – це щастя, що випадає, на жаль, не кожному». Але нас вона зробила щасливими, відкривши красу рідного краю, чудових українських пісень, посіявши в душах повагу до віковичної слави українців. За все це мені хочеться уклонитися моїй Учительці, зігріти її серце своєю любов'ю і запевнити: «Я пам'ятаю Вашу науку. Вона – в моєму серці, вона – у кожній моїй клітинці. Ми дякуємо Вам за неї: і я, і ті нащадки, яким я передам Ваше сердечне добро, що лишили Ви в душах своїх учнів. Адже Вчитель – це найвища оцінка для дитини!»

- Чому вчителька залишилася в пам'яті учнів?

- На основі побудованої нами моделі можна створити головні канони вчительської роботи, у яких виражається, насамперед, ціннісний спектр ставлення до учнів. Тому постулати педагогічної етики можна сформулювати наступним чином (учасники по черзі зачитують ці канони).

III. Заключна частина

1. Вправа «Побажання в кошик»

Мета: створення відчуття завершеності процесу; виховання доброзичливості.

Час: 2-3 хв.

Обладнання: кошик, чисті листки, ручки.

Інструкція: Учасники пишуть один одному побажання по відношенню до того, як має змінитися їх життя під дією тренінгу, їх відношення до професії вчителя початкових класів.

2. Шерінг

Мета: дізнатися про здобуті учасниками знання, емоції, почуття.

Час: 5хв.

Обладнання: ватман, маркери.

Інструкція:

- Як ви себе почуваете? Чи досягнули ви мети, яку ставили перед собою на початку заняття?

- Що залишилося нереалізованим? На що варто звернути увагу наступного разу? Що нового запам'ятали?

- Що Ви для себе взяли з даного заняття?

Учасники по черзі висловлюють свої думки і фіксують їх на ватмані. Тренер робить загальний висновок.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Пройти навчання на онлайн платформі за підтримки Міністерства освіти і науки України та отримати сертифікати відповідного зразка:

- «Академічна доброчесність»;
- «Бери і роби»;
- «Онлайн-курс для вчителів та керівників шкіл про дистанційне навчання»;
- «Про дистанційний та змішаний формати навчання»;
- «Опановуємо змішане навчання».

2. Підготувати план розробку проведення відкритого діалогу на тему «Сучасні проблеми та реалії вищої освіти»

3. Підготувати план розробку проведення диспуту «Академічна доброчесність».

4. Підготувати дослідження на тему «Історичний розвиток технологічного підходу в педагогічній теорії та практиці».

5. Підготовка особистого портфоліо.

